

תלמוד בבלי
'אמרא ופירושה'

מסכת עירובין

חלק ה'
דפים ל' - ל"ד

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מוסכת עירובין

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

חלק ה
דף ל-לו

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:

דיקטה

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

סדר הלימוד מיום שלישי יט אלול תש"פ
עד יום שני כה אלול תש"פ

דף היומי מסכת עירובין דף ל עד דף לו

הנושאים המרכזיים:

- עירוב על כלכלה שעל האילן (חוקקין להשלים, והנחה על מקום ד')
- עירוב על קנה (שאינו רחב ד')
- גוד אחית מחיצתא (כשצריך גם 'חוקקין להשלים')

דף לד

- 'הואיל ויכול לנטותה' (בעירוב על כלכלה שעל האילן. בעירוב ביום טוב. שובת במגדל והעירוב בכותל)
- עירוב על קנה מחובר
- שימוש בקנים רכים או קשים בשבת
- עירוב במגדל ונאבד המפתח (סתירת מגדל לבנים ביו"ט. נאבד בעיר או בשדה)

דף לה

- כלי מ' סאה, אם הוא כלי או אוהל
- הקיש זב על שידה תיבה ומגדל (רעדה מחמת כוח)
- עירוב במגדל ונאבד המפתח (טלטול סכין שלא לצורך תשמישו)
- ספק עירוב (נפל עליו הגל וכו')
- דעת רבי מאיר (אם תחומין דאורייתא. ספק דאורייתא עם חזקה דמעיקרא. כשיש גם תרי ותרי. כשיש ב' חזקות)

דף לו

- דעת רבי יוסי (בספק עירוב. בספק טבל. בחזקת טומאה)
- ב' ככרות א' טמאה וא' טהורה, ואומר 'עירבו לי בטהורה'
- עירב בכיכר ואמר: היום היא חולין ומחר קודש, או להיפך
- תנאי בעירוב

דף ל

- שיעור באדם קטן או גדול (עירוב. טהרת פתחים)
- הנודר ממזון
- 'ככר זו עלי' אם מערב בה
- דעת בית שמאי (הבאת כל כלי תשמישו. או במזון הראוי לו)
- דעת סומכוס (יין לנזיר. תרומה לישראל. עירוב בכמות שאין מספקת לו)
- עירוב לכהן בבית הפרס
- עירוב לכהן בבית הקברות (אוהל זרוק אם שמיה אוהל)

דף לא

- עירוב לכהן בתרומה שעל קבר (עירוב לדבר מצוה. מצוות לאו ליהנות ניתנו. הנאה מקבר)
- עירוב בדמאי, מעשר ראשון ושני, באופנים שונים
- שליחת עירוב ביד מי שאינו בן דעת או עם כותי

דף לב

- אם חזקה שליח עושה שליחותו
- האומר לחבירו ללקט (כשהבעלים או המלקט חבר או עם הארץ. איסור קל בעצמו להציל חבירו מאיסור חמור)
- עירוב על אילן (למעלה או למטה מ'). שבות בבין השמשות)

דף לג

- עירוב על אילן (בעיבורה של עיר. בתוך ד' אמותיו)

אלפי שעות תורה יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוכרות 'גמרא ופירושה' מתקבלות מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר בארץ הקודש ובתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת החוכרות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדף הנלמד להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל לע"נ יקריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

יום שלישי יט אלול תש"פ

עירובין דף ל

רבה ורב יוסף נחלקו אם שיעור בשר צלי הוא כדי לאכול בו, כלומר: ללפת בו את הפת (ונמצא שכמות קטנה ממנו מספיקה לעירוב). או כדי לאכול ממנו, לאוכלו בפני עצמו (ונמצא שצריך לכך כמות גדולה יותר).

רב יוסף אמר שהשיעור הוא כדי לאכול ממנו בפני עצמו, והוכיח כדבריו ממנהג הפרסיים שהיו אוכלים בשר צלי בלא פת.

שאלה: מדוע לגבי עירוב מחמירים בבשר צלי כדי לאכול ממנו בפני עצמו בגלל מנהג הפרסיים, ולגבי טומאה מכריעים בכל אחד לפי הראוי לו (שבגד עניים בגודל ג' על ג' אצבעות מקבל טומאה, אף שאינו ראוי לעשירים)

אביי מקשה על כך ממה ששינו לגבי קבלת טומאה, שבגדי עשירים מקבלים טומאה רק אם הם בגודל שלשה טפחים על שלשה טפחים, אָבָל בְּגָדֵי עֲשִׂירִים, לְעֲנִיִּים לֹא - לעניים אין צריך שיהיה בגד ג' טפחים כבגדי עשירים, אלא מספיק בג' אצבעות, כיון שאצלם גם בגודל זה הוא חשוב, ואם כן אף שאצל הפרסיים בשר צלי אינו ליפתן, כיון שאצלינו הוא לפתן, יהיה אצלינו שיעורו לעירוב בליפתן, ומה צריך את השיעור הגדול לאוכלו בפני עצמו, כמו אצל הפרסיים שאוכלים בשר צלי בפני עצמו.

הצעת תשובה: לגבי טומאה מכריעים כך לחומרא

וכי תימא הקא לחומרא והקא לחומרא - ואם תאמר שהולכים בכל מקום לחומרא, כאן בבגדי עניים מחמירים שהם מקבלים טומאה אף בשיעור הקטן, וכאן הולכים לחומרא שאינם ראויים לעירוב אלא אם יש מהם כמות גדולה לאכול בפני עצמם.

דחיית התשובה: שנינו כבריייתא שאף לקולא מכריעים בכל אדם לפי מה שראוי לו

הגמרא דוחה הצעה זו: וְהֵתְנֵי - והרי שנינו כבריייתא: רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר: מְעַרְבִין לְחֹלֶה וּלְזָקֵן כְּדֵי מְזוּנֵו - כשיעור שתי סעודות שלו, ואף שלכל אדם אין זה מזון שתי סעודות, כיון שזה ראוי לו, מערבים לו בזה.

וְלְרַעֲבָתָן שאוכל יותר מרגיל, אין צריך יותר, אלא מערבים לו בְּסַעוּדָה בִּינוּנִית שֶׁל כָּל אָדָם. הרי שהולכים אחרי כל אדם לפי מה שראוי לו אף לקולא, וקשה על רב יוסף שאמר שמכריעים בבשר צלי לחומרא לפי אופן אכילת הפרסיים שאוכלים בשר צלי בלא לחם, ולכן שיעורו כדי לאוכלו בפני עצמו, ולא כדי ללפת בו.

הגמרא, מסיקה שאכן קְשִׁיָא - זו קושיא על דברי רב יוסף.

שאלה: לגבי עירוב די לרעבתן' בשיעור סעודת אדם בינוני, (ולא מצריכים כשיעור סעודת אדם גדול). וכ'טהרת פתחים' מחמירים באדם גדול (עוג מלך הבשן), שאין שאר הפתחים טהורים, אלא אם כן יש שם פתח בגודל שאדם זה יכול לצאת דרכו

שואלת הגמרא: ומי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר הֵכִי, שבאדם רעבתן, מספיק סעודה בינונית

הראויה לכל אדם, ולא מצריכים שיניח עירוב בשיעור סעודה הראויה לו, וְהִתְנִיף רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: עוֹג מֶלֶךְ הַבֶּשֶׁן, אם הוא מת בבית, הטומאה יוצאת דרך כל החורים שבכותל (אם הם בגודל 'מלא אגרוף) אלא אם כן פִּיתְחוּ כְּמִלּוֹאוֹ - יש שם פתח בגודל שהוא יכול לצאת משם, ולא אומרים שדי בפתח בגודל שאדם בינוני יכול לצאת ממנו, כדי שהטומאה תצא רק משם, ולא דרך כל הפתחים.

תשובה: לגבי טהרת פתחים צריך פתח גדול כיון שצריך פתח שאפשר להוציאו דרכו, ובפתח קטן אי אפשר להוציאו בלא שיחתכוהו איברים איברים

וְאֶפְיֵי (יש גורסים: אמר אביי) ליישב קושיא זו: הֵתֵם - שם, לגבי טהרת פתחים, הֵיכִי לִיעָבֵד - איך נעשה, וכי הַדּוּמִי נְהַדְמִיה [וְנִפְקִיה] - ינתחוהו לאיברין ויוציאוהו, והיינו שכדי להציל על שאר הפתחים, צריך פתח שאפשר בפועל להוציא ממש את המת, ולכן לא מספיק בשיעור פתח הראוי לאדם בינוני.

ספק: מזה היא דעת רבנן לגבי עוג מלך הבשן שמת, האם הם חולקים וסוברים שמספיק פתח כגודל של אדם רגיל

אִיבְעִיָא לְהוּ, פְּלִיגִי רַבְנָן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר - האם רבנן חולקים וסוברים לגבי עוג מלך הבשן שמת בבית שמספיק פתח בגודל שאדם רגיל יכול לצאת משם, כדי להציל על שאר הפתחים, או לָא - או שאינם חולקים.

הצעת ראייה: מהמבואר שגם באדם גדול, פתח כגודל ד' טפחים מציל על שאר הפתחים

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עוֹג מֶלֶךְ הַבֶּשֶׁן, פִּיתְחוּ בְּאַרְבָּעָה - אם יש פתח בגודל ד' טפחים, הרי הוא מציל על שאר הפתחים, הרי מבואר שדעת רבי יוחנן שהשיעור בעוג מלך הבשן הוא ככל אדם, (ומסתמא אמר כך עפ"י דעת חכמים), הרי מבואר שחכמים חולקים על רבי שמעון בן אלעזר.

דחיית הראייה: כשיש כמה פתחים קטנים, ואחד גדול מהם (כגודל ד' טפחים) גם לדעת רבי שמעון בן אלעזר - הפתח הגדול יותר מציל על הפתחים אחרים. אבל כשכל הפתחים באותו גודל אין מציל אלא פתח כגודלו של עוג מלך הבשן

הגמרא דוחה את הראייה, הֵתֵם שם מדובר, דְּאִיכָא פְּתָחִים קְטַנִּים טוּבָא - שיש הרבה פתחים קטנים, פחותין מארבע, וְאִיכָא חַד דְּהָיִי אַרְבָּעָה - ויש פתח אחד שהוא ארבעה,

דְּנֻדָּי פִּי קָא מְרוּחַ בְּהֵוָא קָא מְרוּחַ - שבודאי כשהוא ירחיב את אחד הפתחים כדי להוציא את המת, ירחיב את הפתח הרחב יותר, ולכן אמר רבי יוחנן שפתחו בארבעה, אבל אם כל הפתחים שוין, בארבע או בעשר אמות, כולן טמאין, ואפילו אם אחד הפתחים פתוחים והשאר סגורים, או שחשב להוציאו באחד מהם, כולם טמאים, אלא אם כן יש אחד מהם שהוא בגודלו של עוג מלך הבשן.

עירוב בכשר חי או בכיצים

אמר רב חייא בר רב אשי אמר רב: מערבין בכשר חי.

אמר רב שימי בר חייא: מערבין בכיצים חיות.

וכמה.

אמר רב נחמן בר יצחק: אחת - ביצה אחת.

סיני (רב יוסף [שקרוי כך לפי שהיה בקי במשניות ובברייתות]) אמר: שתי ביצים.

שנינו במשנה: הנודר מן המזון, מותר במים כו' ובמלח.

שאלה: כמשנה משמע שכל דבר נקרא 'מזון', וכדברי רב ושמואל משמע שרק חמשת המינים נקראים 'מזון'

מדייקת הגמרא: מלח ומים הוא דלא איקרי מזון - מלח ומים הם אינם נקראים מזון, הא כל מילי איקרי מזון - אבל כל דבר אחר נקרא מזון,

לימא תיהוי תיובתא דרב ושמואל - נאמר שזו קושיא על רב ושמואל, דרב ושמואל דאמרי תרויהו - שאמרו שניהם: אין מברכין בורא מיני מזונות אלא על חמשת המינים בלבד, הרי שרק חמשת מיני דגן נקראים מזון.

הגמרא שואלת על קושיא זו: ולא אותביניה חדא זימנא - וכי לא הקשינו כבר פעם אחת על מאמרם של רב ושמואל (במסכת ברכות), והיינו שאכן דבריהם קשים, ומה השאלה כאן.

מבאר הגמרא: כוונת השאלה היא: לימא תיהוי תיובתיהו נמי מהא - האם נאמר שיהיה קושיא על דבריהם גם מכאן.

תשובה: רק חמשת המינים נקראים 'מזון' שהם סועדים את הלב, אבל 'להשביע' כל המינים משביעים חוץ ממלח ומים, ומשנתנו מדברת על הנודר מכל דבר המשביע

אמר רב הונא: משנתנו מדברת באומר כל הון עלי, שמשמע כל דבר המשביע, ועל כן מותר במים ומלח, שהרי מים ומלח הוא דלא זייני - הם לא מזינים, הא כל מילי זייני - אבל כל שאר הדברים מזינים.

(ולפי זה לא קשה על רב ושמואל שמשנתנו לא אומרת שכל הדברים סועדים ונקראים מזון, שודאי רק חמשת המינים נקרים מזון, שהם זנים וסועדים את הלב).

שאלה: הרי רבי יוחנן אמר שפירות אינם משביעים

שואלת הגמרא: והאמר רבה בר בר חנה: פי הוה אזילנא פתריה דרבי יוחנן למיכל פירי דגינוסר - כשהייתי הולך אחרי רבי יוחנן לאכול פירות של ארץ ים כינרת, שפירותיה מתוקין, פי הוינן בי מאה - כאשר היינו הולכים מאה אנשים, הוה מנקטינן לכל חד וחד עשרה עשרה - היינו לוקטים כל אחד עשרה בשביל רבי יוחנן (ובסך הכל היינו מביאים אלף פירות).

פי הוינן בי עשרה הוה מנקטינן לכל חד וחד מאה מאה - כשהיינו עשרה אנשים, היינו לוקטים כל אחד מאה פירות, (בסך הכל אלף פירות),

וְכָל מֵאָה מִיַּיְהוּדָה (לֹא) הָיוּ מְחֻזְקִים לְהוֹ צִנָּא בַת תְּלָתָא סְאֵי - וכל מאה פירות היה מחזיק אותם סלסלה של שלשה סאים (נמצא שאלף פירות הם 30 סאה - 4320 ביצים), וְהוּא אָכִיל לְהוֹ לְכוּלְהוֹן - ורבי יוחנן היה אוכל את כולם, וְאָמַר: שְׂבוּעָתָא דְלֹא טְעִים לִי זִיוָנָא - שבועה שלא אכלתי לשובע. הרי מוכח שפירות אינם משביעים.

תשובה: רבי יוחנן אמר שהפירות אינם סועדים הלב, אבל הם משביעים

עונה הגמרא: רבי יוחנן לא אמר שהפירות אינם משביעים, אלא אִימָא - תאמר שרבי יוחנן אמר, שבועה שלא טעמתי מְזוּנָא - דבר הסועד את הלב, שפירות אינם סועדים את הלב (שכאמור רק חמשת מיני דגן סועדים את הלב).

רב הונא: הנשבע שלא יאכל ככר, מערב כה, שהרי היא ראויה לאחרים. אבל אם אמר 'עלי' הרי נדר ממנה הנאה, ואינו מערב כה

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: אדם האומר שְׂבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל כֶּכֶר זו, מְעַרְבִין לוֹ בָּהּ, שלא נדר אלא שלא יאכל את הככר, ולא נדר שלא יהנה מהככר (ואף שהככר לא ראוי לו לאכילה, מכל מקום כיון שאחרים יכולים לאכלה, מערבים בה, כדין נזיר ביין, שכיון שהיין ראוי לאחרים - מערבים בזה גם לנזיר).

ואם אמר כֶּכֶר זו עָלִי, אֵין מְעַרְבִין לוֹ בָּהּ, שהאומר 'ככר זו עלי' - משמע שאוסר על עצמו כל דבר הנאתה, ואם יערבו לו בככר זו, נמצא שנהנה ממנה.

שאלה על רב הונא: בכרייתא מבואר שהנודר מככר, מערבים לו כה, ולכאורה מדובר כשאמר 'עלי'

מִיתִיבִי, הַנּוֹדֵר מִן הַכֶּכֶר, מְעַרְבִין לוֹ בָּהּ. מֵאֵי לָאוּ - וכי אין כוונת הברייתא: דָּאָמַר ככר זו עָלִי, הרי שאף שנדר מככר זו, שלא יהנה ממנה, מערבים לו כה, שאדם לא מעלה בדעתו לאסור אלא עיקר דרך ההנאה, והיינו הנאת אכילה.

הצעת תשובה: מה שהברייתא מתירה לערב בכיכר שנדר ממנה, היינו שנדר מאכילתה, ולא שאמר 'עלי' ונדר מהנאתה

הגמרא דוחה את השאלה: לֹא - אין זו כוונת הברייתא, אלא מדובר באופן דָּאָמַר ככר זו, והיינו שלא נדר מהנאת הככר, אלא מאכילתה, ועל כן מערבים לו כה.

הגמרא מביאה ראיה לכך: הָכֵי נְמִי מְסַבְרָא - כך גם מסתבר, דְקָתְנִי סִפָּא - ששנינו בסיפא של הברייתא הנ"ל: אִימָתִי, מערבין לו בככר שנדר ממנה, בְּזִמְנִי שְׂאָמַר שְׂבוּעָה שְׁלֹא אֶטְעַמְנָה, הרי שמדובר על שבועה מאכילה ולא על שבועה מהנאה.

דחיית התשובה: אם כך הדין, מדוע הברייתא אומרת שאם הקדיש את הככר, אין מערבים בה. והרי היה לברייתא לומר שאפילו בנדר עצמו, יש אופן שאין מערבים בה (אם אמר 'עלי' ונדר שלא יהנה מהככר)

מהביאור הנ"ל עולה שאם נדר מאכילת הככר, אזי מערבים בו, אָכֵל אם אָמַר ככר זה עָלִי, מֵאֵי - מה הדין, הָכֵי נְמִי דָּאֵין מְעַרְבִין לוֹ בָּהּ - אכן כך הוא שאין מערבים בה,

אֵי הָכֵי - אם כך קשה, אֶדְתְּנִי - עד ששנינו: כֶּכֶר זו הִקְדַּשׁ, אֵין מְעַרְבִין לוֹ בָּהּ, לְפִי שְׂאֵין

מְעַרְבִין בְּהַקְדָּשׁוֹת] שדבר שהקדישוהו, הרי הוא אסור בכל הנאה שהיא, ואינו ראוי לשום אדם], לִפְלוּג וְלִיתָנִי בְּדִידָה - היה התנא צריך לחלק בדין נדר עצמו, שאפילו בזה יש אופן שאין מערבים, וכך היה לתנא לומר: בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים שמערבים בכיכר שנדר ממנה, באופן דְּאָמַר ככר זו עלי, אָבַל אָמַר הרי עלי, אֵין מְעַרְבִין לוֹ בְּה.

[הערה: לפי זה משמע שהאומר 'הרי עלי' - מערבים לו בה. וקשה הרי ברישא (בסיפא דרישא) משמע שרק באומר 'שלא אטעמנה' - מערבים לו בה, ולא כשאומר 'הרי עלי']

אָמַר לָךְ רַב הוֹנָא: אֵלָא מַאי - אלא מה, מכך שהמשנה לא אמרה שאם אומר 'הרי עלי' אין מערבין, יש לומר שהדין הוא כן: כָּל הֵיכָא דְּאָמַר כָּל מְקוּם שֶׁאִמַר ככר זו עלי, מְעַרְבִין, שלשון זו לא משמע שאוסר עליו את הככר בהנאה, אלא באכילה, ואם כך קְשִׁיָא רִישָׁא - הסיפא דרישא ששינוי 'אימתי בזמן שאמר שבועה שלא אטעמנה', שמשמע שרק באופן זה מערבין לו בה, אבל אם אמר 'ככר זה עלי', אין מערבין.

[יישוב ההערה: יש להוסיף זאת ברישא של המשנה, שאף באומר 'הרי עלי' הרי זה כמו שאומר שלא אטעמנה, ואין מערבים לו בה]

עונה הגמרא: תְּסוּרִי מִיַּחְסְרָא וְהָכִי קְתָנִי, הַנּוֹדֵר מִן הַכֶּכֶר מְעַרְבִין לוֹ בְּה, וְאִפְּלוּ אָמַר 'עלי' נַעֲשֶׂה כְּאוּמַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶטְעַמְנָה, שלא מעלה על דעתו לאסור עליו את ההנאה מהככר אלא דרך הנאתה דהיינו אכילה.

לאחר שהגמרא הוכיחה שמה שהברייתא אמרה הנודר מן הככר מערבין לו בה, היינו כשאומר הרי עלי, חוזרת הגמרא לקושיא מברייתא זו על רב הונא שאמר שהנודר מן הככר ואמר הרי עלי אין מערבין לו בה, מְּכָל מְקוּם קְשִׁיָא לְרַב הוֹנָא,

תשובה חדשה (על השאלה על רב הונא): אכן מהברייתא מבואר שהאומר 'ככר זו עלי' מערבין לו בה. ורב הונא שאמר שאין מערבין לו בה - סובר כרבי אליעזר שאמר כך

עונה הגמרא: הוא [רב הונא] דְּאָמַר כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּתַנָּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכַל כֶּכֶר זו, מְעַרְבִין לוֹ בְּה.

כָּכֶר זו עָלִי, אֵין מְעַרְבִין לוֹ בְּה.

שאלה: הרי במקום אחר שינוי שרבי אליעזר אומר שהאומר ככר זו עלי - מערבין לו בה

שואלת הגמרא: ומי אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָכִי, וְהַתְנָא: זֶה הַכָּלֵל, אָדָם אוֹסֵר עֲצָמוֹ בְּאוֹכַל (שלא יאכל את המאכל), מְעַרְבִין לוֹ בְּה. אוֹכַל הַנְּאָסֵר לוֹ לְאָדָם (שאמר תיאסר כיכר זו עלי, ומשמע שאסר אף הנאה), אֵין מְעַרְבִין לוֹ בְּה.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: כָּכֶר זו עָלִי, מְעַרְבִין לוֹ בְּה.

כָּכֶר זו הַקְדָּשׁ, אֵין מְעַרְבִין לוֹ בְּה, לְפִי שְׁאִין מְעַרְבִין לוֹ בְּהַקְדָּשׁוֹת, שהקדש אינו ראוי לשום אדם.

הרי שדעת רבי אליעזר שהאומר ככר זו עלי מערבין לו בה

תשובה: עניין זה הוא מחלוקת תנאים בדעת רבי אליעזר

עונה הגמרא: עניין זה הוא מחלוקת תרי תנאי וְאֵלֶּיכָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

שנינו במשנה: מְעַרְבִין לְנֹזֵר בֵּינָן כּוּי וְלִישְׂרָאֵל בְּתֵרוּמָה.

משנתנו שמבואר בה שמערבין לנזיר, אינה כדעת בית שמאי (שלישיתם אין מערבין לנזיר)

מתניתין דְּלָא כְּבֵית שְׁמַאי, דְּתַנְיָא בֵּית שְׁמַאי אומרים: אין מערבין לנזיר ביין, וְלִישְׂרָאֵל בְּתֵרוּמָה.

בית הלל אומרים: מְעַרְבִין לְנֹזֵר בֵּינָן, וְלִישְׂרָאֵל בְּתֵרוּמָה.

אָמְרוּ לְהֵן בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי: אִי אַתֶּם מוֹדִים [עמוד ב] שְׁמַעְרְבִין לְגְדוּל [למי שהוא גדול שהביא שתי שערות שחייב בענוי], בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, ואף על גב שביום הכפורים אין זה ראוי לו, והיינו מפני שלקטן זה ראוי שאינו בר עונשין.

אָמְרוּ לְהֵן בֵּית שְׁמַאי: אָבֵל - אמת.

אָמְרוּ לְהֵן בֵּית הַלֵּל: כְּשֶׁם שְׁמַעְרְבִין לְגְדוּל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, כֵּן מְעַרְבִין לְנֹזֵר בֵּינָן וְלִישְׂרָאֵל בְּתֵרוּמָה.

ובית שמאי סוברים שאין להוכיח מיום כיפור, שהרי הָתָם - שם ביום כיפור, אֵיכָא סְעוּדָה הֶרְאוּהָ מִבְּעוֹד יוֹם - כיון שיכול לאכול את המאכל בערב יום כיפור, הרי זה נחשב מאכל ראוי. אבל הָכָא - כאן בנידונינו לגבי נזיר ביין ולישראל בתרומה, לֵיכָא - אין סְעוּדָה הֶרְאוּהָ מִבְּעוֹד יוֹם.

משנה זו שמבואר בה שלבית שמאי אפשר לערב בהנחת סעודה (שהרי דנים לגבי יין לנזיר),

אין זה כדעת חנניה, שלישייתו לבית שמאי אין מערבים כמאכל

משנה זו שמבואר בה שבית שמאי מודים בעירוב, (שהרי אומרים שלנזיר לא מערבים ביין, ולישראל אין מערבים בתרומה, ומשמע שבשאר אופנים מערבים בהנחת סעודה), כְּמֵאן, דְּלָא כְּחֻנְיָה,

דְּתַנְיָא חֻנְיָה אומר: כָּל עֶצְמָן שֶׁל בֵּית שְׁמַאי לֹא הָיוּ מוֹדִים בְּעִירוּב, והם סוברים שאין מערבים במאכל, אלא אין זה עירוב עד שִׁיוּצִיא מִטָּתוֹ וְכָל פְּלִי תְּשִׁמִּישׁוּ לְשָׁם.

כרייתא שמבואר בה שאף אם נמצא במקום שרוצה לקנות שם שבייתה, אין זה מועיל, היא כדעת

בית שמאי – שעירוב מועיל רק כשמביא לשם את כל כלי תשמישו

כְּמֵאן אֲזֵלָא הָא דְּתַנְיָא, עִירֵב בְּשַׁחוּרִים - היה לבוש שחורים והלך וישב בסוף אלפים אמה עד שקנה שם שבייתה שקידש עליו היום, וחזר לביתו, לֹא יֵצֵא בְּלִבָּנִים - אסור לו לצאת בשבת אל מחוץ לאלפיים אמה בבגדים לבנים, ואף שישב בערב שבת מחוץ לתחום וקנה שם שבייתה אין זה מועיל.

וכן בְּלִבָּנִים - אם היה לבוש לבנים, והלך וישב בסוף אלפיים אמה עד שקנה שבייתה,

וחזר לביתו, לא יצא בשחורים - אסור לו לצאת בשבת אל מחוץ לאלפיים אמה בבגדים שחורים, ואף שישב בערב שבת מחוץ לתחום וקנה שם שביתה אין זה מועיל.

כמאן, אמר רב נחמן בר יצחק: חנניה היא, ואלפיא דבית שמאי, שהוא סובר שאף אם יוצא בערב שבת ונמצא מחוץ לתחום אין זה מועיל לקנות שם שביתה אלא אם כן מוציא לשם את כל כלי תשמישו.

שאלה: אם כן מדוע מותר לצאת אל מחוץ לתחום בבגדים לבנים

שואלת הגמרא: ולחנניה, בשחורים הוא דלא יצא, הא בלבנים יצא - אבל בבגדים לבנים מותר לו לצאת, האמר עד שיוציא מטתו וכלי תשמישיו לשם - הרי חנניה אומר שאינו עירוב אלא אם כן מוציא לשם את כל כלי תשמישו הצריכים, ואם לא הוציא את כל הכלים הצריכים לו, אין זה עירוב, ואסור לצאת לשם כלל.

תשובה: אכן זו כוונת הברייתא שכיון שהוצרך לבגדים שחורים, הרי לא הניח שם את כל כלי תשמישו הצריכים לו ואסור לצאת לשם כלל אף בבגדים לבנים

עונה הגמרא: הרי קאמר: עירב בלבנים, והוצרך לשחורים, אף בלבנים לא יצא, שכיון שלא הניח שם את כל כלי תשמישו אין זה עירוב, ואסור לצאת לשם כלל, כמאן, אמר רב נחמן בר יצחק: חנניה היא ואלפיא דבית שמאי, שהם סוברים שאין זה עירוב אלא אם כן מניחים שם את כל כלי תשמישו.

בירוד: מדוע לסומכוס אין מערבים לישראל בתרומה, ומערבים לנזיר ביין

שנינו במשנה דעת חכמים שמערבים לישראל בתרומה, ועל כך חולק סומכוס ואומר שמערבים לישראל רק בחולין ולא בתרומה.

שואלת הגמרא: ואלו לנזיר ביין לא פליג - לגבי נזיר ביין סומכוס אינו חולק, וסובר כחכמים שמערבים לנזיר ביין,

מאי טעמא - מה הטעם שהוא חולק רק לעניין תרומה שאין מערבים בה לישראל, ואינו חולק לעניין יין לנזיר, וסובר שמערבים לו ביין.

ביאוד: מערבים לנזיר ביין כיון שהוא יכול להישאל על נזירותו, ויהא היין ראוי לו

עונה הגמרא: אפשר דמתשיל אנזירותיה - הנזיר יכול להישאל על נזירותו, להישאל לחכם ויתיר לו נדרו, ויהא היין ראוי לו.

שאלה: גם על התרומה אפשר להישאל

שואלת הגמרא: אי הרי תרומה נמי אפשר דמתשיל עילייה - אם כך גם תרומה, יכול להישאל עליה, ויאמר 'לא נתכוונתי לכך', והפרשה בטעות אינה הפרשה.

תשובה: אם ישאל על התרומה, הפירות יהיו טבל ואי אפשר לערב בטבל

עונה הגמרא: אי מתשיל עלה הדרא לטיבלא - אם ישאל על התרומה, הרי הפירות שעירב בהם יחזרו להיות טבל (שהרי פירות שהם טבל מפרישים עליהם תרומה, ואזי גם הפירות

מתוקנים והם מותרים באכילה לכהן ולישראל, וגם התרומה מתוקנת והיא מותרת לכהן, אבל אם נשאל על התרומה, הרי הכל טבל, ואי אפשר לערב בטבל.

שאלה: יכול להפריש על הפירות מפירות אחרים שיש לו בכיתו, וממילא יוכל לערב בהם

שואלת הגמרא: וְלִפְרוֹשׁ עֲלֶיהָ מִמָּקוֹם אַחֵר - אחרי שישאל על התרומה, יפריש על פירות אלו (שעירבה בהם) ממקום אחר. שיאמר: פירות שיש לי בביתי יהיו תרומה על זו, ונמצא שיש לו תקנה שפירות העירוב יהיו ראויות לו.

תשובה: אינו יכול להפריש מפירות שיש לו בכיתו, שהרי אסור להפריש מפירות שאינם נמצאים סמוך לפירות שעליהם מפריש

עונה הגמרא: לֹא נִחְשְׂדוּ חֲבִירִים לְתָרוֹם שְׁלֹא מִן הַמוֹקֵף - שלא מן הסמוך, שאסור להפריש מפירות שנמצאים בביתו על פירות שהם במקום אחר (כגון כאן שהפירות נמצאים במקום שעירבו בהם), על כן לא יפריש מפירות שיש לו בביתו על פירות אלו.

שאלה: יכול להפריש מתוך הפירות עצמם (מהפירות שהניח לעירוב)

שואלת הגמרא: וְלִפְרוֹשׁ עֲלֶיהָ מִיְנֵיהָ וּבֵיהָ - שיפריש על הפירות מתוך עצמם, (פירות התרומה שעירב בהם, ונשאל על התרומה והפירות נהיו טבל, יפריש מהם, כגון שהניח 40 תפוחים תרומה לעירוב, ונשאל על התרומה, הרי לפניו 40 תפוחים טבל, יפריש מהם 1 מ40, והוה 39 תפוחים שנשארו יהיו חולין, והם ראויים לעירוב).

תשובה: מדובר שאם יפריש מהפירות עצמם לא ישאר שיעור סעודה

עונה הגמרא: דְּלִיתָ בָּהּ שִׁיעוּרָא - מדובר באופן שהניח מהפירות מזון שתי סעודות מצומצמות, ואם יפריש מהם תרומה לא ישאר מהם מזון ב' סעודות.

שאלה: אם כך מדוע התנא אומר שהמערב בתרומה אין זה עירוב, הרי באופן שלא הניח עירוב בצמצום יכול להשאל על התרומה ולהפריש על הפירות שהניח לעירוב מהם עצמם

שואלת הגמרא: וּמַאי פְּסָקָא - וכי פסק התנא לדבריו שאין אדם נותן עירובו אלא בצמצום, והרי יש אופן שאדם מניח תרומה לעירוב לא בצמצום, וממילא יכול להישאל על התרומה, ולהפריש עליה מיניה וביה.

תשובה: הפרשת תרומה היא איסור דרבנן, וכיון שהוא איסור דרבנן אין זה עירוב - כדעת סומכוס שגזרו על שבות בין השמשות

אָלָא, סומכוס קָבַר לָהּ כַּרְבָּנָן דְּאָמְרֵי: כָּל דְּבָר שֶׁהוּא מְשוּם שְׁבוּת גְּזָרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, ולכן אם ישאל על התרומה היא תהיה טבל ולא יוכל לחזור ולהפריש מהפירות עצמם תרומה על פירות אלו, שחכמים אסרו לתרום בשבת, ומה שחכמים אסרו - אסור גם בבין השמשות, ועל כן נמצא שבבין השמשות אין העירוב ראוי,

(אבל לגבי נזיר המערב בין, אנו אומרים: שהרי זה עירוב כיון שיכול להישאל על נזירותו, ואף שאסור להישאל על נדרים בשבת, מכל מקום לצורך שבת מותר להישאל בשבת על נדרים. תוס').

בירוד: כדעת מי שנויה המשנה (בכלים) שצריך לערב לכל אדם לפי כמות ב' סעודות שלו

כְּמֵאן אֶזְלָא הָא דִּתְנִין - כדעת מי שנויה המשנה ששנינו במסכת כלים: **יֵשׁ שְׁאֲמְרוּ הַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם** - יש דברים שאמרו שיעורן לפי מה שהוא אדם, ואין שיעורן שוה בכל.

א. **מְלֵא קוּמְצוּ מִנְחָה** - הקומץ שהכהן מקריב מהמנחה תלוי בגודל היד של הכהן שעושה את הקמיצה, לפי גודל הקמיצה שלו - זה השיעור שהוא 'קומץ' מהמנחה ומקריב.

ב. **וּמְלֵא חֲפְנֵי קִטְרֶת** - הקטורת שהכהן גדול מכניס לקודש הקדשים ביום הכפורים תלוי בגודל הידים של הכהן גדול שעובד ביום הכיפורים, לפי גודל חפניו - זה השיעור שהוא 'חופן' ומכניס.

ג. **וְהַשׁוֹתָהּ מְלֵא לִוְגְמֵי בְּיּוֹם הַכְּפוּרִים** - כמות השתיה שחייבים עליה כרת ביום הכפורים, תלוי במלא לוגמיו של האדם השותה (מלא לוגמיו הוא כמות מים שאדם ממלא בצד אחד של הפה, ואותו צד בולט ונראה), אם לא שתה מלא לוגמיו (אף שאצל אחרים זה מלא לוגמיהם) פטור.

ד. **וּבְמִזוּן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְעִירוּב** - כמות המזון שצריך להניח לעירוב, צריך כל אדם להניח לפי שיעור ב' סעודות שהוא רגיל לאכול.

כְּמֵאן - כדעת מי שנויה משנה זו:

ביאור: כדעת סומכוס שסובר שאין מערבים לישראל בתרומה שצריך לערב לכל אדם במה שראוי לו, וכן בכמות הסעודות מערבים לכל אדם במה שראוי

אָמַר רַבִּי זִירָא: סוּמְכּוֹס הִיא דְאָמַר: מַאי דִּתְנִין לֵיה בְּעֵינֵי - זו דעת סומכוס שצריך לערב בדבר שראוי לו, שהרי סומכוס סובר שאין מערבים לישראל בתרומה. וכן סובר סומכוס שמערבין לאדם בכמות ב' סעודות לפי מה שראוי לו.

בירוד: האם נאמר שהמשנה במסכת כלים (שסוכרת שמערבים לכל אדם לפי מה שראוי לו) חולקת על רבי שמעון בן אלעזר שסובר שמערבים לאדם רעבתן בסעודה בינונית

מבררת הגמרא: **לֵימָא פְּלִיגָא אֲדָרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר** - האם נאמר שמשנה זו בכלים חולקת על דעת רבי שמעון בן אלעזר,

דִּתְנִינָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אָמַר: מְעַרְבִין לְחוּלָה וּלְזֶקֶן כְּדֵי מְזוּנֵוּ - בשיעור סעודה הראויה להם שהיא פחות מסעודת אדם רגיל,

וּלְרַעֲבָתָן מִעֲרָבִים בְּסְעוּדָה בִּינוּנִית שֶׁל כָּל אָדָם, ואין צריך כמות גדולה הנצרכת לו לסעודתו.

ביאור: גם המשנה בכלים לא אמרה אלא שלאדם חולה או זקן לא צריך סעודה בינונית ומספיק בסעודה קטנה לפי שיעור אכילתם. אבל לכולי עלמא לאדם רעבתן לא צריך יותר מסעודה בינונית

מבארת הגמרא: **תְּרַגּוּמָא** - ביאור דברי המשנה ששיעור עירוב הוא לכל אדם לפי סעודתו, **אֲחוּלָה וְזֶקֶן**, שאין צריך להניח להם ב' סעודות הראויות לאדם בינוני, אלא מספיק בפחות מכך, בשיעור סעודה הראויה להם.

אָבַל רַעֲבָתָן, כְּטָלָה דַּעְתּוֹ אֶצֶל כָּל אָדָם, ואף למשנה בכלים, אין צריך להניח לו יותר מסעודה בינונית.

ועולה שדברי רבי שמעון בן אלעזר הם כדברי המשנה בכלים.

הטעם שמעריכים לכהן בבית הפרס

שנינו במשנה: **וְלַכֹּהֵן בְּבֵית הַפְּרָס** - מעריכים לכהן בשדה שהיה בה קבר, וחרשו את השדה, ומחשו שמה המחרישה פיזרה את העצמות (מקום זה קרוי 'בית הפרס' על שם שהעצמות נפרסו ונשברו שם), גזרו חכמים שכל המאה אמה שמסביב לקבר הרי הם 'ספק טומאה' ואסור לכהן להיכנס לשם.

מבאר הגמרא את הטעם שאפשר להניח שם עירוב לכהן, **דְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְמוּאֵל**: **מִנְפַח אָדָם בֵּית הַפְּרָס וְהוֹלֵךְ** - שדה שנחרש בה קבר, ויש ספק שמה יש בה עצמות (ואין בזה חשש טומאת אהל, שהרי בקבר נשאר רק עצמות, ועצמות בלא בשר אינם מטמאים באהל) מנפח לפני רגליו, ואזי אם יש עצם קטנה הרי היא נראית על ידי נפירתו, וכך הוא נזהר שלא לנגוע או להזיז את העצמות (עצם גדולה רואים אף בלא נפיתה).

הרי שיש לכהן אופן להיכנס לבית הפרס, ולכן מעריכים שם לכהן.

[דין נוסף בבית הפרס:] **רַבִּי יְהוּדָה בְּרַ אֲמִי מְשַׁמֵּיה דְרַב יְהוּדָה אָמַר**: **בֵּית הַפְּרָס שְׁנִידֵשׁ** - בדריסת רגלי בני אדם, **טְהוֹר** שכבר דרכו שם על העצמות, והם נפחתו משיעור שעורה (ועצם אינו מטמא אם יש בו פחות משיעור שעורה).

ביאור דעת רבי יהודה, שמעריכים לכהן בבית הקברות: כיון שיכול להיכנס לשם בתוך שידה תיבה ומגדל (ואוהל זרוק שמה אוהל)

שנינו במשנה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר**: אף **בֵּית הַקְּבָרוֹת**.

תָּנָא, **מִפְּנֵי שְׂיָכוּל לְחוּץ וְלִילֵךְ בְּשִׂידָה תֵּיבָה וּמִגְדָּל** - יכול לחצוץ בינו לבין הטומאה, ולהיכנס לבית הקברות בתוך שידה (כעין 'תיבה' שמניחים על עגלה ויושבים בה) תיבה או מגדל (ארון עץ),

וסובר רבי יהודה שאפשר לערב לכהן בבית הקברות, כיון שכשכהן יהיה בתיבות אלו הוא לא ייטמא, שכן **קָא סָבַר רַבִּי יְהוּדָה אֵהָל זְרוּק** - אהל המיטלטל, **שְׁמִיה אֵהָל** - וחוצץ בינו לבין הטומאה.

[ולכן אף שרבי יהודה סובר כסומכוס שצריך לערב בדבר שראוי לאדם שמעריכים לו, הרי זה ראוי לכהן שיש אופן שיכול להיכנס לבית הקברות].

ביאור דעת חכמים שסוברים שאין מעריכים לכהן בבית הקברות: מפני שאוהל זרוק לאו שמה אוהל

וּבְכַפְלִיגְתָא דְהֵנִי תָנָא - וחכמים שסוברים שאין מעריכים לכהן בבית הפרס, הם סוברים שאהל כזה אינו אהל, וממילא אין הכהן יכול להיכנס לבית הקברות,

דְתֵנָא הַנְּכַס לְאַרְצֵי הָעַמִּים (שהיא מטמאה באוהל) **בְּשִׂידָה** (כעין 'תיבה' שמניחים על עגלה ויושבים בה), **תֵּיבָה, וּמִגְדָּל** (ארון עץ), **רַבִּי, מְטַמָּא. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר**, ומדובר בשידה

תיבה ומגדל ששיעורם גדול (שהם מקבלים 40 סאה, שאז דינם כאוהל), אבל אם קטנים, אין זה אלא כלי, וכלי אינו חוצץ.

בְּמַאי קְמִיפְּלָגִי, מָר (רבי) סָבַר: אֶהְלֵ זְרוּק - לְאוֹ שְׁמִיָּה אֶהְלֵ, וְכֹל שְׂאִינוֹ אֶהְלֵ אִינוֹ חוּצָץ, וְלֹכֵן הִנְכַּנְס לְאַרְץ הָעַמִּים בְּשִׂידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל, טַמָּא.

וּמָר (ורבי יוסי ברבי יהודה) סָבַר: אֶהְלֵ זְרוּק - שְׁמִיָּה אֶהְלֵ, וְהָרִי הוּא חוּצָץ, וְלֹכֵן הִנְכַּנְס לְאַרְץ הָעַמִּים בְּשִׂידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל, טַהוֹר.

וְהָא דְתַנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אָמַר [יתבאר בעמוד הבא].

יום רביעי כ אלול תש"פ

עירובין דף לא

רבי יהודה סובר שמערכים לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר. שאלה א': הרי התרומה נטמאה מהקבר

שואלת הגמרא: **וְהָא דְתַנְיָא** - ומה ששנינו בברייתא: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: (דף לא) מְעַרְבִין לְכַהֵן טָהוֹר אֶפִּילוּ בְּתְרוּמָה טְהוֹרָה שְׁנִמְצָאת בְּקֶבֶר** - על גבי קבר, הרי לגבי השאלה היכי אָזִיל - איך הכהן הולך לשם, הרי יכול לעמוד ליד הקבר בלי להאחיל על הקבר, ואף אם התרומה נמצאת בבית הקברות הרי יש תקנה להכנס לשם **בְּשִׂידָה, תִּיבָה, וּמַגְדָּל**, כמבואר בדף הקודם וכך אינו נטמא, אבל קשה: **וְהָא כִּיּוֹן דְּאַחְתָּא, אֵיטְמִיא לָהּ** - והרי כיון שהונחה התרומה על הקבר היא נטמאה, ואסור לאכול תרומה טמאה, ואיך מערב לכהן בדבר שאסור לו לאוכלו.

תשובה: התרומה לא הוכשרה לקבל טומאה

עונה הגמרא: מדובר **בְּשִׁלָּא הוֹכְשָׁרָה** - שהתרומה לא הוכשרה לקבל טומאה (שלא היה עליהם משקים), ועל כן אינם מקבלים טומאה, או שמדובר בפת תרומה **שְׁנִילוּשָׁה בְּמֵי פִירוֹת**, ומי פירות אינם מכשירים לקבל טומאה.

שאלה ב': כשהכהן מחזיק כלי בידו כדי לקחת את התרומה, הכלי נטמא, והכהן נטמא מהכלי, וטמא אסור לאכול תרומה

שואלת הגמרא: **וְהִיכִי מֵיִתֵּי לָהּ** - ואיך הכהן מביא את המאכל לאוכלו, הרי כשלווקח את התרומה בכלי, הכלי מאחיל על הקבר, והכלי נעשה אב הטומאה, והכהן שמחזיק את הכלי נעשה ראשון לטומאה, וטמא אסור לאכול תרומה.

(ולרבי יהודה הרי אין מערבין אלא בדבר שראוי לאדם זה, שכך מוכח ממה שאמר רבי יהודה מערבין לטהור בטהורה, ולא אמר מערבין לכהן טמא בתרומה טהורה, והיינו מפני שאינה ראויה לו).

תשובה: הכהן יכול לקחת את התרומה ב'פשוטי כלי עץ' שאינם מקבלים טומאה

עונה הגמרא: הכהן יכול לקחת את התרומה **בְּפְשׁוּטֵי כְלֵי עֵץ דְּלֹא מְקַבְּלֵי טוּמְאָה** - כלי עץ שאין להם בית קיבול, שאינם מקבלים טומאה.

שאלה ג': הרי הכהן נטמא בטומאת אוהל (שהכלי עץ מאחיל על הקבר, והנושא כלי שמאחיל על הקבר, הרי הוא נטמא)

שואלת הגמרא: **וְהָא קָא מְאָהִיל** - והרי חכמים גזרו שאם אדם נושא כלי שמאחיל על קבר, אם יש בהיקף הכלי טפת, הרי הוא נטמא, ואם כן כיצד אפשר לערב בתרומה שנמצאת על הקבר, הרי כשלוקחו הכהן בכלי, נטמא הכהן בטומאת אוהל, וכהן טמא אסור לאכול תרומה.

תשובה: הכהן אוחז את הכלי על צדו הצד שאין בו טפה, ואינו 'אוהל' להביא את הטומאה על הכהן

עונה הגמרא: מדובר באופן דמייטי לה אַחֲזִיָּיה - מדובר באופן שמביא את התרומה בכלי כשמניח את הכלי על חודו, בצד שאין בהקיפו טפה, ובאופן זה אין הכלי 'אהל' לטמאות את הכהן שנושא את הכלי.

שאלה על דעת רבנן: אם כן למה הם סוברים שאין מערבים בדבר הנמצא בקבר

שואלת הגמרא: **אִי הָכִי מַאי טַעְמָא דְרַבָּנָן** - אם כן מה טעמם של רבנן שסוברים שאין מערבים בתרומה הנמצאת על גבי קבר יחידי.

(אמנם לגבי תרומה הנמצאת בבית הקברות, מבואר דעת רבנן שאין זה עירוב, היות והם סוברים שאוהל זרוק אינו אוהל, כפי שהתבאר בדף הקודם, ועל כן אין הכהן יכול להכנס לשם בשידה תיבה ומגדל, שאין זה נחשב לאוהל לחצוץ בפני הטומאה, אבל בקבר יחידי - הרי יכול הכהן לעמוד סמוך לקבר, ולא להאהיל עליו, ולקחתו בלא כל טומאה, כמבואר).

תשובה: רבנן סוברים שאסור לקנות שביטה בקבר, משום שנמצא שהוא נהנה מהקבר, וקבר אסור בהנאה

עונה הגמרא: **קְסָבְרֵי** - רבנן סוברים: **אָסוּר לְקַנּוּת בֵּית בְּאִיסוּרֵי הַנָּאָה**, שקבר הוא בכלל 'תשמישי המת', ותשמישי המת אסורים בהנאה, וכיון שעירוב הוא הנאה, שמותר לו על ידי זה לצאת מחוץ לתחום, אין קונים שביטה על גבי קבר.

(דין זה שייך גם בישראל ולא רק בכהן. והמשנה דיברה על כהן, להודיעך כוחו של רבי יהודה שמתיר גם בכהן).

שאלה: אם כן מדוע רבי יהודה סובר שאפשר לערב בתרומה הנמצאת על גבי קבר, ואינו חושש לכך שנמצא שנהנה מקבר

שואלת הגמרא: **מִכָּלֵל דְרַבֵּי יְהוּדָה סָבַר מוֹתֵר** - מכך מבואר שרבי יהודה (שסובר שהמערב בתרומה טהורה המונחת על גבי קבר, הרי זה עירוב) סובר שמותר ליהנות מתשמישי המת, והרי אי אפשר לומר כך, שקבר ודאי אסור בהנאה (כפי שלומדים זאת במסכת סנהדרין מגזירה שוה).

תשובה: רבי יהודה סובר שאין מערבים אלא לדבר מצוה, ומצוות לאו ליהנות ניתנו

עונה הגמרא: **קְסָבַר מִצְוֹת לְאוּ לִיהֲנוּת נִתְּנוּ** - רבי יהודה סובר, שהמצוות לא ניתנו לישראל להיות קיומם להם הנאה, אלא לעול על צואריהם ניתנו, וכיון שאין מערבין אלא לדבר מצוה (ללכת לבית האבל או לבית המשתה), המניח עירוב על הקבר אין זה נחשב שנהנה מהקבר.

בירוד: אם כן עולה שהמאמר (שרבא אמרו) 'מצוות לאו ליהנות ניתנו' הוא מחלוקת רבנן ורבי יהודה

שואלת הגמרא: **אָלָא הָא דְאָמַר רַבָּא** (במסכת ראש השנה) **מִצְוֹת לְאוּ לִיהֲנוּת נִתְּנוּ**, לִימָא פְתַנְאֵי אַמְרָה לְשִׁמְעָתֵיהּ - האם נאמר שאמר את דבריו כפי דעת חלק מהתנאים, ותנאים אחרים חולקים על זה, שהרי רבי יהודה סובר שמעריבים בתרומה שעל גבי קבר (משום

שהם סוברים מצוות לאו ליהנות ניתנו, וחכמים חולקים על כך וסוברים שאין מערבים בתרומה שעל הקבר (משום שהם סוברים מצוות ליהנות ניתנו).

ביאור: רבנן ורבי יהודה נחלקו אם מערבין רק לדבר מצוה

עונה הגמרא: אָמַר לָךְ רַבָּא: אִי סְבִירָא לְהוּ דְאִין מְעַרְבִין אֲלָא לְדָבָר מְצוּהָ, דְכוּלֵי עֲלָמָא מְצוּת לְאוּ לִיהֲנוּת נִיתְנּוּ - אם אכן גם רבי יהודה וגם חכמים סוברים שמערבים רק לדבר מצוה, הרי עירוב הוא בגדר מצוה, ומצוות לאו ניתנו להנאה, וממילא מותר לכולי עלמא לערב בתרומה הנמצאת על גבי קבר,

אבל אין זה כך, אלא וְהָכָא בְּהָא קָמִיפְלָגִי, מֵר (רבי יהודה) סָבַר: אִין מְעַרְבִין אֲלָא לְדָבָר מְצוּהָ, ולכן מערבין בתרומה שעל גבי הקבר, שזה בכלל מצוה, ואינו נחשב בכלל הנאה. וְמֵר סָבַר (וחכמים סוברים): מְעַרְבִין אֲפִילוּ לְדָבָר הִרְשוּתָא, ולכן הנחת עירוב נחשבת הנאה, ואסור ליהנות מקבר.

בירוד: אם כן עולה שהמאמר (שרב יוסף אמרו) 'אין מערבין אלא לדבר מצוה' הוא מחלוקת רבנן ורבי יהודה

שואלת הגמרא: אֲלָא הָא דְאָמַר רַב יוֹסֵף אִין מְעַרְבִין אֲלָא לְדָבָר מְצוּהָ, לִימָא כְּתַנְאֵי אִמְרֵה לְשִׁמְעֵתִיהּ - האם נאמר שאמר את דבריו כפי דעת חלק מהתנאים, ותנאים אחרים חולקים על זה, שהרי רבי יהודה סובר שמערבים בתרומה שעל גבי קבר (משום שאין מערבים אלא לדבר מצוה), וחכמים חולקים על כך וסוברים שאין מערבים בתרומה שעל הקבר (משום שהם סוברים מערבים אף שלא לדבר מצוה).

ביאור: המחלוקת היא אם נהנה מהקבר כמה שהעירוב נשמר שם לאחר בין השמשות

עונה הגמרא: אָמַר לָךְ רַב יוֹסֵף: דְכוּלֵי עֲלָמָא - גם רבנן וגם רבי יהודה סוברים: אִין מְעַרְבִין אֲלָא לְדָבָר מְצוּהָ, וְדְכוּלֵי עֲלָמָא - וכן כולם (בין רבנן ובין רבי יהודה סוברים) מְצוּת לְאוּ לִיהֲנוּת נִיתְנּוּ,

וּבְהָא קָמִיפְלָגִי - ובדבר זה נחלקו רבי יהודה וחכמים, מֵר (רבי יהודה) סָבַר: כִּיּוֹן דְקָנָה לִיהּ עִירוּב כִּיּוֹן שַׁעַד בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת הַעִירוּב נִשְׁמַר, ואזי הוא קנה שביתה, יותר לֹא נִיחָא לִיהּ דְמִינְטָרָא - לא אכפת לו ואין לו צורך שהעירוב ישמר, כי הרי הוא כבר קנה שביתה בבין השמשות, ונמצא שלאחר בין השמשות אינו נהנה מהקבר (ומה שנהנה שהעירוב נשמר שם עד בין השמשות, אין זה בכלל הנאה שמצוות לאו ליהנות ניתנו),

וְמֵר סָבַר (וחכמים סוברים) נִיחָא לִיהּ דְמִינְטָרָא, דְאִי אִיִּצְטְרִיף אֲכִיל לִיהּ - נוח לו שהעירוב נשמר שם (אף לאחר בין השמשות), כדי שאם יצטרך יוכל לאוכלו, וממילא זה נחשב שנהנה מהקבר.

משנה

מערבים בדמאי, במעשר ראשון, מעשר שני והקדש שנפדו, ולכהנים מערבים בחלה

מְעַרְבִין בְּדַמָּי, וּבְמַעְשֵׁר רִאשׁוֹן שְׁנַטְלָה תְּרוּמָתוֹ - שהפרישו ממנו תרומת מעשר, וּבְמַעְשֵׁר שְׁנִי

וְהִקְדֵּשׁ שְׁנֵפֶדוֹ - מעשר שני שנפדה, אפשר לערב בו גם מחוץ לירושלים, שמותר לאוכלו לאחר פדיון בכל מקום. והקדש שפדוהו מותר באכילה. וְהִכְהִינִים מערבים להם אפילו בְּחֻלָּה.

אין מערבים כדברים שלא עישרו אותם או לא פדו אותם

אָבֵל לא מערבים בְּטָבֵל, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ - שלא הפרישו ממנו תרומת מעשר, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי (מחוץ לירושלים) וְהִקְדֵּשׁ שְׁלֹא נִפְדּוּ, ואף שיכול לפדותם, כל שלא פדה אותם, אינם ראויים לאכילה.

גמרא

הטעם שאפשר לערב בדמאי

שואלת הגמרא: דְּמָאֵי, הָא לֹא חֲזִי לֵיהּ - הרי הוא לא ראוי לו, שאסור לאכול דמאי, וכיצד אפשר לערב בזה.

עונה הגמרא: מִיגוֹ דְּאֵי בְּעֵי מַפְקֵר לְנִכְסֵיהּ - כיון שאם ירצה יכול להפקיר את נכסיו, וְהָיִי עֲנִי, וְחֲזוּ לֵיהּ - ויהיה עני, ואזי הדמאי יהיה ראוי לו כדלהלן), הַשְׁתָּא נִמְי חֲזִי לֵיהּ - כעת גם אף שלא הפקיר את נכסיו ואינו עני, הדמאי ראוי לו, ואפשר לערב בו, שיש אופן שיכול לאוכלו.

[המקור שדמאי ראוי לעניים] דְּתַנּוּ, מְאָכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמָאֵי [עמוד ב] וְאֵת אֲכֹסְנֵיָא [חייל של מלך ישראל שהוטל על בני העיר לפרנסם] דְּמָאֵי.

אָמַר רַב הוֹנָא: תַּנָּא בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מְאָכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמָאֵי.

ובית הלל אוֹמְרִים: מְאָכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמָאֵי. (וטעם הדבר שלא אסרוהו על העניים, מפני שהם צריכים לחזור על הפתחים, והם מחזרים גם על פתחי עם הארץ, וסמכו על כך שרוב עמי הארץ מעשרין).

החידוש שאפשר לערב כמעשר ראשון שניטלה תרומתו

שנינו במשנה: ובמעשר ראשון שניטלה כו'.

שואלת הגמרא: פְּשִׁטָּא [שמעריבים במעשר ראשון שהפרישו ממנו תרומת מעשר].

עונה הגמרא: לָא צְרִיכָא [לא הוצרכה המשנה להשמיענו שמפנים מעשר ראשון שניטלה תרומתו] אלא באופן שְׁהִקְדִּימוּ בְּשַׁבְּלִין [לפני שהשלים את מלאכת התבואה (לפני שעשה מירוח) הקדים ונתן מעשר ראשון ללוי, לפני שנתן תרומה גדולה, וְנִטְלָה מִמֶּנּוּ תְרוּמַת מַעֲשֵׂר [מתוך המעשר ראשון, הפריש מעשר מן המעשר] וְלֹא נִטְלָה מִמֶּנּוּ תְרוּמָה גְדוּלָה, ועל אופן זה השמיעה לנו המשנה שמעשר ראשון זה פטור מתרומה גדולה, שהרי בדרך כלל כשמפרישים תחילה תרומה גדולה, המעשר ראשון כבר מתוקן שאין בו 'תרומה גדולה', וכאן שלא הפריש 'תרומה גדולה' אין המעשר ראשון מתוקן, ואעפ"כ הוא מותר באכילה, שבאופן זה אין חיוב להפריש מהמעשר ראשון 'תרומה גדולה',

וְכַדְרֵי אֶבְהוּ אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי אֶבְהוּ אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁהִקְדִּימוּ בְּשַׁבְּלִין, פְּטוּר מִתְרוּמָה גְדוּלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר לְגַבֵּי הַמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׂבִיד הַלּוּיִם וְהִרְמוּתָם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת ה' מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְדוֹרָשִׁים מֵהַפְּסוּק: מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר אֲמַרְתִּי לָךְ, וְלֹא תְרוּמָה גְדוּלָּה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר.

אָמַר לָהּ רַב פֶּפְאֵ לְאֲבִי: אִי הָכֵי [אם כך, שהלוי לא מחוייב להפריש תרומה גדולה, אף באופן שעדיין לא הפרישו מהתבואה תרומה גדולה], אֲפִילוּ הִקְדִּימוּ בְּכַרֵּי נָמִי - יִהְיֶה כֵךְ הַדִּין שֶׁהֲלוּי פְטוּר מִלְּהַפְרִישׁ תְרוּמָה גְדוּלָּה, גַּם אִם הִקְדִּימוּ וְנִתְּנוּ מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן לַפְּנֵי תְרוּמָה גְדוּלָּה - לְאַחַר שֶׁכָּבַר מִירְחוּ אֶת הַכְּרִי.

אָמַר לָהּ אֲבִי: עֲלֶיךָ אָמַר קָרָא 'מִכַּל מַעֲשְׂרוֹתֶיכֶם תְּרִימוּ אֶת כָּל תְּרוּמַת ה', פְּסוּק זֶה גַם מְדַבֵּר עַל הַמַּעֲשֵׂר שְׂבִיד הַלּוּיִם, וּמֵהַלְשׁוֹן 'מִכַּל מִתְּנֹתֶיכֶם' מִשְׁמַע שְׁצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ כָּל צַד תְרוּמָה שְׁבוּ, וְהֵינּוּ אֲפִילוּ תְרוּמָה גְדוּלָּה.

אמר ליה רב פפא: ומה ראית לומר שאם הקדימו לתת מעשר ראשון ללוי לפני תרומה גדולה - בשלב שכבר מירחו את התבואה, חייב הלוי לתת תרומה גדולה. ואם הקדימו את הלוי, בשלב שעדיין לא מירחו את התבואה, אין צריך הלוי לתת תרומה גדולה.

אמר לו אביי: האי אדגן - תבואה זו שעשו לה מירוח, נגמרה מלאכתה וחל עליה חובת תרומה, כדכתיב (דברים יח) ראשית דגנך, ולכן אף שהלוי קיבל את המעשר ראשון לפני התרומה גדולה, כבר חל על התבואה חיוב תרומה גדולה.

והאי לא אדגן - אבל תבואה שעדיין לא עשו בו מירוח, ועדיין היא לא היתה בכלל 'ראשית דגנך', לא היה עליה כלל חיוב תרומה גדולה, ועל זה נאמר בפסוק שהלוי לא מתחייב אלא במעשר מן המעשר ולא בתרומה גדולה.

החידוש שאפשר לערב כמעשר שני והקדש שנפדו

שנינו במשנה: ובמעשר שני והקדש שנפדו.

שואלת הגמרא: פשיטא

עונה הגמרא: לא צריכא [לא הוצרכה המשנה להשמיענו שמעריבים במעשר שני והקדש שנפדו] אלא באופן שנתן את הקרן ולא נתן את החומש [שצריך להוסיף בפדיונו]. וקא משמע לן [וזאת השמיעה לנו המשנה], דאין החומש מעכב.

החידוש שאי אפשר לערב בטבל

שנינו במשנה: אכל לא בטבל.

שואלת הגמרא: פשיטא.

עונה הגמרא: לא צריכא בטבל טבול מדרבנן, וכגון שזרעו בעציץ שאינו נקיב, שמהתורה אין בו חיוב תרומות ומעשרות אלא מדרבנן, והחידוש הוא שגם טבל מדרבנן, כיון שאסור לאוכלו אין מעריבים בו.

החידוש שאי אפשר לערב במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו

שנינו במשנה: **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שְׁלֹא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ.**

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא.**

מבארת הגמרא: **לָא צְרִיכָא** [לא הוצרכה המשנה להשמיענו שאין מערבים במעשר ראשון שלא ניטלה ממנו מעשר מן המעשר], אלא באופן: **שְׁהַקְדִּימוּ בְּכָרִי, וְנִטְלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְלֹא נִטְלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוּלָה,**

[לאחר שעשה מהתבואה כרי (ערימה של תבואה, החליקה ועשה בה מירוח, ובפעולה זו היא מתחייבת במעשרות)], והפריש ממנה מעשר ראשון, ולא הפריש תרומה גדולה,

והמשנה לא באה לחדש שאין מערבים בו בגלל שלא הפרישו ממנו מעשר מן המעשר, אלא בגלל שלא הפרישו ממנו תרומה גדולה, **מָהוּ דְתִימָא** [שהייתי אומר] **כְּדָאָמַר לָהּ רַב פֶּפְאָא לְאַבְיִי** [שגם לאחר שעשה כרי, אם נתן תחילה מעשר ראשון, אין צריך לתת תרומה גדולה],

קָא מְשַׁמַּע לֵן, כְּדִשְׁנֵי לָהּ [שכל הפטור אינו אלא אם הפריש מעשר ראשון לפני שעשה מהתבואה כרי, אבל לאחר מכן חייב להפריש תרומה גדולה, וכיון שלא הפריש תרומה גדולה, המעשר אינו ראוי, שהרי בדרך כלל כשמפרישים תחילה תרומה גדולה, המעשר ראשון כבר מתוקן שאין בו 'תרומה גדולה', וכאן שלא הפריש 'תרומה גדולה' אין המעשר ראשון מתוקן (וכל זה חוץ מהמעשר מן המעשר שצריך להוריד מתוך המעשר ראשון)].

החידוש שאי אפשר לערב במעשר שני והקדש שלא נפדו

שנינו במשנה: **וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שְׁלֹא נִפְדּוּ.**

שואלת הגמרא: **פְּשִׁיטָא.**

עונה הגמרא: **לָא צְרִיכָא שְׁפָדָאָן וְלֹא פְּדָאָן כְּהִלְכְתָּן,**

מַעֲשֵׂר שְׁפָדָאוּ עַל גַּב אֲסִימוֹן [מטבע שאין עליו צורה], **וְרַחֲמָנָא אָמַר 'וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף' כֶּסֶף שְׁיִישׁ עָלָיו צוּרָה.**

הַקֹּדֶשׁ שְׁחִלְלוּ עַל גַּב קְרַקַּע דְּרַחֲמָנָא אָמַר וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ, והחידוש הוא שכיון שפדאם שלא כדין אין הפדיון חל, ואינם ראויים לאכילה ואין מערבין בהם.

משנה**השולח את עירובו ביד חרש שוטה וקטן או ביד מי שאינו מודה בעירוב, אינו עירוב**

השולח עירובו ביד חרש שוטה וקטן - ששולח אותם עם מזון ב' סעודות שיניחום במקום שרוצה לקנות שם שביתה, (שאין להם דעת, ואינם יכולים לקנות שביתה עבור שולחם).

או [ששולח את העירוב] **בְּיַד מִי שְׁאִינוּ מוֹדֵה בְּעִירוּב** [כותי],

אִינוּ עִירוּב.

וְאִם אָמַר הַשּׁוֹלַח לְאַחַר [שהוא בן דעת] **לְקַבְּלוֹ מִמֶּנּוּ** - לקבל מאחד מהמוזכרים לעיל את העירוב, ולהניחו עבור השולח כדי לקנות לו שביתה, **הָרִי זֶה עִירוּב**, שהרי שליח בן דעת שמודה בעירוב מניח עבורו את העירוב.

גמרא

שאלה: הרי שנינו 'קטן גובה את העירוב'

שואלת הגמרא, וְקָטָן לָא - וכי אי אפשר לעשות קטן שליח להניח עירוב, וְהָאָמַר רַב הוּנָא: **קָטָן גוּבָה אֶת הָעִירוּב** - לגבי עירוב חצירות, קטן גובה פת מכל אחד מבני החצר, ונותן את הפת בבית של אחד מהם כדי לערב עליהם (שיהיו מותרים לטלטל מהבתים לחצר), הרי שלעניין עירוב סומכים על קטן.

תשובה: בעירוב תחומין אין סומכים על קטן מפני שקטן אינו יכול 'לקנות שביתה', אבל בעירוב חצירות סומכים על קטן

עונה הגמרא: **לָא קָשְׁיָא**, כָּאֵן משנתינו מדברת בְּעִירוּבֵי תְּחוּמִין, שבזה אין סומכים על קטן (ושאר אנשים שאינם בני דעת) שיניחו את העירוב, מפני שעירוב תחומין הוא 'קניין' שקונה שביתה, וקטן אינו יכול לקנות שביתה לאחר.

כָּאֵן - מה שאמר רב הונא, שקטן יכול לערב, מדובר בְּעִירוּבֵי חֲצֵירוֹת, שאינו מעשה, אלא מציאות שהם מניחים פת מכל אחד באחד הבתים, ובזה נחשב שהרשות משותפת לכולם.

שנינו במשנה: **או ביד מי שאינו מודה בעירוב.**

מבררת הגמרא: **מֵאֵן** - מי זה,

אָמַר רַב חֲסֵדָא: כוֹתָאֵי - כותים.

שאלה: מדוע אם המשלח אמר לאחר לקבל מהקטן את העירוב, הרי זה עירוב, והלא יש לחשוש שהקטן לא הביא את העירוב לאחר

שנינו במשנה: **וְאִם אָמַר לְאַחַר לְקַבְּלוֹ הֵימָנוּ**, והמקבל הוא מניח את העירוב וקונה שביתה עבור המשלח, **הָרִי זֶה עִירוּב**.

שואלת הגמרא: וְלִיחֻשׁ דִּילְמָא לָא מְמַטֵּי לֵיהּ - ונחשוש שמא הקטן לא יביא את העירוב ליד האחר.

תשובה: מדובר שרואה שהקטן הוליכו לאחר

עונה הגמרא: **כְּדָאָמַר רַב חֲסֵדָא** [בעניין אחר המובא להלן, שמדובר] **בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ. הָכָא נְמִי** - וכן כאן יש לפרש שמדובר: **בְּעוֹמֵד וְרוֹאֵהוּ** - שהמשלח רואה את הקטן (או שליח אחר שאין בו דעת) שהולך ומביא את העירוב לאחר שיש בו דעת.

שאלה: מדוע אין חוששים שהשליח האחר לא יבצע את שליחותו (לקחת את העירוב מהקטן ולקנות בו שביתה עבור המשלח)

שואלת הגמרא: וליחוש דילמא לא שקיל מיניה - ונחשוש שמא השליח האחר, לא יקח מהקטן את העירוב, ולא יערב בו עבור המשלח (אף שהבטיחו שיעשה זאת).

תשובה: חזקה שליח עושה שליחותו

עונה הגמרא: כדאמר רב יחיאל (בעניין אחר המבואר להלן): חזקה שליח עושה שליחותו. הכא נמי - כך גם יש לבאר כאן, חזקה שליח עושה שליחותו.

דברי רב חסדא (שמדובר בעומד ורואהו) ודברי רבי יחיאל (חזקה עושה שליחותו) נאמר לגבי השולח את עירובו ביד או קוף, ושולח אדם אחר לקחת מהם את העירוב ולקנות בו שביתה עבורו

מבררת הגמרא: והיא איתמר דרב חסדא ורב יחיאל - והיכן נאמרו דברי רב חסדא (שמדובר באופן שעומד ורואהו), והיכן נאמרו דברי רב יחיאל (חזקה שליח עושה שליחותו).

אומרת הגמרא: אהא איתמר - דברים אלו נאמרו על מה דתניא - ששנינו בברייתא: נתנו [נתן את העירוב] לפיל והוליכו, או שנתן את העירוב לקוף והוליכו, אין זה עירוב.

ואם אמר המשלח לאחר, לקבלו הימנו - לקבל את העירוב מהפיל או מהקוף, ולקנות עבורו שביתה, הרי זה עירוב.

ועל כך קשה: ודילמא לא ממטי ליה - ואולי הפיל או הקוף לא יבואו לאדם האחר, ולא יביאו לו את העירוב.

וליישב קושיא זו אמר רב חסדא: שמדובר בעומד ורואהו - שהמשלח רואה את הפיל או הקוף באים לשליח העירוב לתת לו את העירוב.

ועוד הקשו על כך: ודילמא לא מקבל ליה מיניה - ואולי האדם האחר לא יקבל את העירוב מהפיל או הקוף ולא יערב בזה למשלח.

וליישב קושיא זו אמר רב יחיאל: חזקה שליח עושה שליחותו, וכיון שהמשלח שלח אותו לקחת את העירוב מהפיל או מהקוף, ולקנות לו שביתה בזה, ודאי יעשה כן, ולכן הרי זה עירוב.

אמר רב נחמן בשל תורה אין חזקה שליח עושה שליחותו [יתבאר בעמוד הבא].

יום חמישי כא אלול תש"פ

עירובין דף לב

מחלוקת אם בשל תורה חזקה שליח עושה שליחותו

[דעה א':] אָמַר רב נחֶמְאן: בְּשֵׁל תוֹרָה - בדברים דאורייתא, אין חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ - לא סומכים על חזקה זו, וחוששים שמא השליח לא עשה שליחותו עד שרואים שהוא אכן עשה את שליחותו. (דף לב)

בְּשֵׁל סוֹפְרִים - בדברים דרבנן, חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ, (סומכים על חזקה זו דרבנן, כיון שאי אפשר להגיע על ידי כך שסומכים על חזקה זו לאיסור תורה, שהרי מדובר באיסור דרבנן).

[דעה ב':] וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - בין בדינים דאורייתא בין בדינים דרבנן, חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ.

ראיית רב ששת (א): מכך שסומכים על הכהנים שהקריבו את העומר, ומתירים את החדש על פי זה

אָמַר רב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמִינָא לָהּ - מאיפה אמרתי דבר זה שאף בדאורייתא סומכים על החזקה ששליח עושה שליחותו, דְתַנֵּן: מְשַׁקְּרֵב הָעוֹמֵר - משהקריבו את העומר, הוֹתֵר הַחֹדֶשׁ מִיָּד - מותר לאכול חדש מיד.

וְהִרְחֹקִים מִירוּשָׁלַיִם, שאינן יודעין אם עדיין קרב העומר, מוֹתְרִים לֵאכּוֹל חֹדֶשׁ מִחֻצוֹת הַיּוֹם וְאֵילָף,

[ביאור הראיה]: וְהָא חֹדֶשׁ דְּאִוְרִייתָא הוּא, וְקִתְנֵי: הִרְחֹקִים מוֹתְרִין מִחֻצוֹת הַיּוֹם וְאֵילָף.

לְאוּ - וכי אין זה משום חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ - חזקה שהכהנים שהם שלוחים של הציבור להקריב את העומר, עשו את שליחותם והקריבו את העומר לפני חצות.

כיצד רב נחמן דוחה ראיה זו: בהקרכת העומר סומכים על 'בית דין' ואין זה ראיה לכל שליח

וְרַב נחֶמְאן מְבַר שֵׁשֶׁת אֵין לְהוֹכִיחַ מִדִּין זֶה, שֶׁהֲרִי: הֵתָם כְּדִקְתָּנִי טַעְמָא - שם הטעם הוא כמו ששנינו הטעם: לְפִי שְׂיִוְדְעִין שְׂאִין בֵּית דִּין מְתַעַצְלִין בּוֹ, וְסוֹמְכִים עַל בֵּית דִּין, אַבְל בְּשִׁלְיָא רְגִיל אֵין סוֹמְכִים עַל הַחֲזָקָה.

נוסח אחר: רב נחמן מוכיח מקרבן העומר שמכאן ששם סומכים שהקרבן הזקרב מפני שבית דין אינם מתעצלים, ומשמע שבשליח רגיל אין אומרים חזקה שעושה שליחותו

וְאֵיכָא דְאָמְרִי, אָמַר רב נחֶמְאן: מְנָא אָמִינָא לָהּ - מאיפה אמרתי דבר זה שאין סומכים על החזקה ששליח עושה שליחותו בדאורייתא, דְקִתְנֵי טַעְמָא - שהרי שנינו שהטעם שסומכים על הכהנים שהקריבו את העומר, לְפִי שְׂיִוְדְעִין שְׂאִין בֵּית דִּין מְתַעַצְלִין בּוֹ, ומשמע מכך: בֵּית דִּין הוּא דְלֹא מְתַעַצְלִין בּוֹ - רק בית דין לא מתעצלים, הָא שְׁלִיחַ מְתַעַצֵּל בּוֹ - אבל שליח מתעצל, ולא אומרים שחזקה עושה שליחותו.

כיצד רב ששת דוחה ראייה זו: על בית דין סומכים שהם עושים את שליחותם עד חצות היום, ובשליח רגיל סומכים שעושה שליחותו עד סוף היום

וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר לָךְ, בֵּית דִּין עַד פְּלִגְיָה דְיוֹמָא - על בית דין סומכים שהם עושים את שליחותם עד חצות היום, ולכן לגבי התרת החדש מחצות היום הוצרכו לטעם שאין בית דין מתעצלים בו,

אבל שְׁלִיחַ כּוּלֵי יוֹמָא - בשליח איננו סומכים שעושה את שליחותו מיד (עד חצות היום), אבל עכ"פ אף בדאורייתא חזקה ששליח עושה שליחותו עד סוף היום, שאנו אומרים שבדאי לא עבר היום עד שקיים את הבטחתו.

ראיית רב ששת (ב): מכך שהנשים סומכות על הכהנים שהקריבו את קרבנם, ועל ידי זה נשלמת טהרתם, ועל סמך זה הם אוכלות בקדשים

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמְינָא לָהּ - מאיפה אמרתי דבר זה שחזקה שליח עושה שליחותו אף בדאורייתא, דְּתַנְיָא, הָאֵשֶׁה שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ [חוב להביא קרבן מחמת] לִידָה אוּ זִבְהָ,

מְבִיאָה מְעוֹת [דמי שתי תורים], וְנוֹתְנָת בְּשׁוֹפֵר [במקדש היו כלים בצורת שופרות] (להניח בהם מעות), והיה כתוב על השופר 'קינין', ששם היו נותנין מעות לקנות את קרבנות היולדות והזבות], וְטוֹבְלָת, וְאוֹכְלָת בְּקָדְשִׁים לְעֶרֶב [לאחר הבאת קרבנותיה נשלם סדר טהרתה, ואחר כך היא צריכה טבילה, ואזי היא מותרת לאכול קדשים],

מֵאֵי טַעְמָא הנשים סומכות על הכהנים שהקריבו את קרבנם, לָאו - אין זה אלא מְשׁוּם דְּאָמְרִינן חֲזָקָה שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ - חזקה, שהכהנים עושים שליחותן, ולכן הנשים סומכות עליהן שלא עבר היום עד שקנו הכהנים את קרבנותיהם בכל המעות שבאותו שופר, והקריבום, ועל סמך זה הנשים אוכלות קדשים, ואינם צריכות לחוש שמא הכהנים לא הקריבו את קרבנן ועדיין הם טמאות.

הרי שאף בדאורייתא סומכים על החזקה ששליח עושה שליחותו.

כיצד רב נחמן דוחה ראייה זו: לגבי הקרבנות בית דין אחראים לכך שהכהנים יקריבו קרבנות אלו, ואין זה ראייה לכל שליח שהוא עושה שליחותו

וְרַב נַחְמָן, סוּבַר שְׁאִין רְאִיָּה מִשָּׁם, שֶׁהֲרִי הָתָם כְּדָרְבַּ שְׁמַעְיָה, דְּאָמַר רַב שְׁמַעְיָה: חֲזָקָה אֵין בֵּית דִּין שְׁל כְּהֻנִּים עוֹמְדִים מִשָּׁם עַד שְׁיִכְלוּ כָּל מְעוֹת שְׁבִשׁוּפֵר, ואין להוכיח משם לשליח רגיל שחזקה שעושה שליחותו.

ראיית רב ששת (ג): מכך שסומכים על אדם שעושה

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמְינָא לָהּ - מאיפה אמרתי דבר זה שחזקה שליח עושה שליחותו גם בנוגע לדין דאורייתא:

תחילת הברייתא: האומר לחבירו לקוט תאנים מתאנתי, ולא אמר לו כמה ילקוט, ודאי שהנותן לא עישר (שהרי אינו יודע כמה לעשר)

דתניא, האומר לחבירו צא ולקט לך תאנים מתאנתי, ולא אמר לו כמות כמה ילקט,

אוכל [המלקט] מהן [מהנלקטות] עראי בלא מעשר,

וימעשרן ודאי - וכשבא לאכלן קבע, מעשרן כדין טבל ודאי (תרומה גדולה, וכל שאר המעשרות), שאין ספק לומר שמא בעל הבית עישר עליהן ממקום אחר, שהרי הוא לא יודע כמה תאנים ליקט חבירו.

המשך הברייתא: עם הארץ שאמר לחבירו לקוט תאנים מתאנתי, ואמר לו כמה ילקוט, הרי זה ספק אם הנותן עישר

אבל אם אמר לו מלא לך פלפלה זה תאנים מתאנתי, אוכל [המלקט] מהן [מהנלקטות] עראי [בלא מעשר],

וימעשרן דמאי - כשבא לאוכלן קבע אין צריך לעשרן ודאי, אלא כפי שמעשרים דמאי, הואיל והנותן יודע כמה חברו לוקט, יש לומר שמא זה הנותן חושש שמא יסמוך עליו שיתן לו דבר היתר, ומעשר עליהן ממקום אחר,

(בדמאי מפרישים תרומה גדולה, מעשר ראשון ועני - והמפריש יכול לאכול בעצמו את המעשר ראשון והעני, ואין נותן אותם ללוי ולעני, כיון שההפרשה היא מספק והמוציא מחבירו עליו הראיה).

המשך הברייתא: חבר שאמר לחבירו לקוט תאנים מתאנתי, ואמר לו כמה ילקוט, נחלקו רבי ורשב"ג אם הנותן ודאי לא עישר, או שהנותן ודאי עישר

במה דברים אמורים שהוא ספק, וצריך הלוקט לעשר מספק, בעם הארץ - שהנותן עם הארץ הוא, ואינו חושש בלפני עור, אכל בקבר - אם הנותן חבר, המקבל אוכל ואינו צריך לעשר, שחבר ודאי מעשרן, ואין צריך הלוקט לעשרן אפילו בתורת דמאי, דברי רבי.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: במה דברים אמורים בעם הארץ - שהנותן עם הארץ, שאזי הוא דמאי, שמא עם הארץ עישר על התאנים שלא מן המוקף.

אכל בקבר - אם הנותן חבר, אינו אוכל - לא יאכל הלוקט 'קבע', עד שיעשר מעשרות ודאי, לפי שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, ובודאי שהחבר לא עישר פירות אלו.

אמר רבי: נראין דברי מדברי אבא [רשב"ג (שהיה אביו של רבי)], שהרי מוטב שיעשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, ולא יאכילו לעמי הארץ טבלים, ולכן אם הנותן 'חבר' ודאי שהוא עישר את הפירות, ואין המקבל צריך לעשרם אפילו בתורת דמאי.

[ביאור הראיה לסוגייתנו: בברייתא מוכח שחזקה שליה עושה שליחותו, שאם היה יכול לתרום שלא מן המוקף - היינו אומרים שודאי תרום, ועשה את המוטל עליו]

הגמרא מבארת את הראיה לסוגייתנו: עד כאן לא פליגי - עד כאן לא נחלקו רבי ורשב"ג אם בעל התאנים תרום - אלא דמר (רבי) סבר נחשדו (חברים לתרום שלא המוקף, כדי להציל

את עם הארץ מטבל), ועל כן הוא ודאי מעושר, ומר (רשב"ג) סבר לא נחשדו (חברים שלא מן המוקף, אף כדי להציל את עם הארץ מטבל), ועל כן הוא ודאי לא מעושר.

אבל כולי עלמא חזקה שליח עושה שליחותו - כולם מודים שאם היה יכול לתרום מהמוקף, היינו סומכים על בעל הבית זה שעישר את הפירות, שהוא כ'שליח' לעשר את הפירות, ועושה את מה שמוטל עליו (לעשר את מה שהוא נותן, כדי לא להכשיל את העם הארץ), ומוכח שחזקה שליח עושה שליחותו.

כיצד רב נחמן דוחה ראייה זו: שם אומרים שבדאי עישר, כי חבר אינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ואין זה ראייה לכל שליח שעושה שליחותו

ורב נחמן סובר שאין ראייה משם, שהרי התם - שם הטעם, כדרב חנינא חזנא,

דאמר רב חנינא חזנא: חזקה הוא על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו, שהואיל והפירות שלו, עליו מוטל לעשרם והוא חושש ללפני עיור, אבל שליח שקיבל מחברו דבר, אפשר לומר שהוא מתיימש ולא עושה את שליחותו שסובר ואומר 'חבירו אינו סומך עלי'.

אמר מר, במה דברים אמורים שהמלקט מעשר את התאנים בתורת דמאי, בעם הארץ - שבעל התאנים הוא עם הארץ, אבל בחבר - אם בעל התאנים הוא חבר, אוכל [המלקט] ואינו צריך לעשר כלל, דברי רבי.

בירוד: תחילת הברייתא שבעל התאנים הוא עם הארץ, והמלקט הוא 'חבר' (וכזה נאמר שהמלקט מעשרם דמאי, שהרי אם הוא עם הארץ, הרי לא ישמע לנו לעשרם, שסומך על חבירו העם הארץ)

מבררת הגמרא: האי עם הארץ - עם הארץ זה שהוא בעל התאנים, דקאמר ליה למאן - למי הוא אמר ללקט תאנים מתאניו,

אילימא דקאמר לעם הארץ חברה - אם מדובר שעם הארץ אמר לחברו עם הארץ שילקט תאנים מתאניו, הרי קשה על מה שאמרה הברייתא שהמלקט מעשרן בתורת דמאי, מי ציית - וכי המלקט העם הארץ ישמע לדין זה לעשרם בתורת דמאי, הרי עם הארץ זה סומך על חבירו העם הארץ (בעל התאנים) שבדאי עישרם.

אלא מוכרח שמדובר בעם הארץ [שהוא בעל התאנים], דקאמר ליה לחבר - שאמר לחבר ללקוט תאנים מתאניו, והברייתא אומרת שהמלקט החבר צריך לעשרם בתורת דמאי.

המשך הבירוד: המשך הברייתא שבעל התאנים הוא חבר, (והוא צריך לעשר כדי שהמלקט לא יאכל טבל), ואם מדובר שהמלקט 'חבר', הרי הוא יעשרם בעצמו ולא יאכל טבל

אימא סיפא, אמר רבי נחמן דברי (שם) בעל התאנים הוא חבר, אין המלקט צריך לעשר את הפירות כלל), מדברי אבא (רשב"ג שאמר, שאם בעל התאנים חבר, צריך המלקט לעשר את הפירות בתורת טבל ודאי, שהחבר לא מעשר של מן המוקף), שהרי מוטב שיחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, ואל יאכילו לעמי הארץ טבלין, והנה אם מדובר בברייתא שהמלקט הוא חבר, קשה: עמי הארץ, מאי בעי התם - על איזה עם הארץ דיבר רבי, הרי מדובר שהמלקט הוא חבר.

ביאור: בתחילת הברייתא מדובר שבעל התאנים הוא עם הארץ, והמלקט הוא 'חבר' (ולכן המלקט מעשרם דמאי). ובהמשך הברייתא מדובר שבעל התאנים הוא חבר, והמלקט 'עם הארץ', אלא ש'חבר' אחר שמע שאמר למלקט ללקוט, ורוצה החבר לאכול מהפירות (ובזה נחלקו רבי ורשב"ג אם החבר בעל התאנים עישר את פירותיו)

אמר רבינא: רישא ששנינו 'מעשרן דמאי', מדובר פעם הארץ שאמר לחבר ללקט, וכיון שיש להסתפק אם העם הארץ עישר או לא, צריך המלקט החבר לעשרן דמאי.

סיפא פתבר שאמר לעם הארץ ופתבר אחר שומעו, ובזה אמר רבי שאין החבר (שמע שהחבר אמר לעם הארץ ללקוט) צריך לעשר את הפירות כלל, ורשב"ג אמר, שהחבר (שמע) צריך לעשר את הפירות בתורת טבל ודאי

רבי [עמוד ב] סבר, אותו חבר (השומע) אוכל, ואינו צריך לעשר, דודאי עישורי מעשר ההוא חבר קמא עילויה - החבר הראשון, בעל הבית ודאי עישר את הפירות.

ורבן שמעון בן גמליאל אומר: לא יאכל (החבר שמע) עד שיעשר, לפי שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, ועל כן החבר בעל התאנים לא עישר, ואמר ליה רבי (לרשב"ג): מוטב שישחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, ואל יאכילו עמי הארץ טבלים.

ביאור מחלוקת רבי ורשב"ג: אם נוח לחבר לעשות איסור קל (לתרום שלא מן המוקף) כדי שעם הארץ לא יעשה איסור חמור (לאכול טבל)

במאי קמיפלגי, רבי סבר ניהא ליה לחבר דלעבד הוא איסורא קלילא - נוח לו לחבר לעשות איסור קל לתרום שלא מן המוקף, ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה - ולא יעשה עם הארץ איסור גדול לאכול טבלים.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר, ניהא ליה לחבר דלעבד עם הארץ איסורא רבה ואיהו אפילו איסורא קלילא לא ליעבד - נוח לו לחבר שיעשה עם הארץ איסור גדול, והוא (החבר) לא יעשה אפילו איסור קל.

משנה

נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים, אינו עירוב. למטה מעשרה, הרי הוא עירוב

נתנו באילן למעלה מעשרה טפחים, אין עירובו עירוב, מפני שאינו יכול לקחת את העירוב בשבת.

אבל נתנו למטה מעשרה טפחים, עירובו עירוב.

נתנו בכור עמוק מאה אמה

נתנו בכור, אפילו עמוק מאה אמה, עירובו עירוב, מפני שיכול ליטול את העירוב משם בשבת.

גמרא

בירוד: אם מדובר שהאילן ברשות היחיד, הרי היא עולה עד לרקיע

יְתִיב רַבִּי חִיָּיא בַר אֲבָא, וְרַבִּי אֲסִי, וְרַבָּא בַר נַתָּן, וְיִתְיָב רַב נַחֲמָן גַּבִּייהוּ - וישב רב נחמן אצלם, וְיִתְיָב וְקֶאֱמְרִי - והם ישבו ואמרו: הַאי אֵילָן דְקָאֵי הֵיכָא - אילן זה היכן עומד, אֵילִימָא דְקָאֵי - אם תאמר שהוא עומד בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד, מָה לִּי לְמַעְלָה מָה לִּי לְמַטָּה - מה זה משנה אם הניח את העירוב על האילן למעלה מעשרה טפחים או למטה מעשרה טפחים, שְׁהֵרִי רִשׁוֹת הַיְחִיד עוֹלָה עַד לְרִקְיעַ, וכל האילן דינו כקרקע. ונמצא שהוא (האדם) ברשות היחיד, ועירובו ברשות היחיד, ואין איסור הוצאה בלקיחת העירוב מהאילן, ולמה אינו עירובו עירוב.

המשך הבירוד: אם מדובר שהאילן ברשות הרבים, והתכוון לשבות למעלה, נמצא שהוא ועירובו במקום אחד

וְאֵלָא דְקָאֵי - ואלא תאמר שמדובר שהאילן עומד בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, אזי יש לברר: דְּמִתְכַּוֵּינן לְשִׁבּוֹת הֵיכָא - היכן מתכוין בעל העירוב לשבות, אֵילִימָא דְנִתְכַּוֵּינן - אם תאמר שהוא התכוון לְשִׁבּוֹת לְמַעְלָה, הרי הוא וְעִירוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא, והרי זה עירוב.

ביאור: אלא מדובר שהאילן ברשות הרבים, והתכוון לשבות למטה (ברשות הרבים), והעירוב באילן למעלה מעשרה טפחים (שהוא רשות היחיד)

אֵלָא נִתְכַּוֵּינן לְשִׁבּוֹת לְמַטָּה, ברשות הרבים, ולכן כשהעירוב על האילן למעלה מעשרה טפחים, הרי העירוב ברשות היחיד (שהאילן רחב ד' טפחים, והוא גבוה י' טפחים, ומקום גבוה י' ורחב ד' - הוא רשות היחיד), והאדם ברשות הרבים, נמצא שאינו יכול ליטול את העירוב מהאילן למקום שבינתו, וכיון שאם הוא רוצה לקחת את עירובו ולאוכלו בבין השמשות (שאו העירוב זוכה לו) אינו יכול (שהרי מטלטל מרשות היחיד לרשות הרבים) אין עירובו עירוב.

המשך הבירוד: למה כשמניח באילן למטה מעשרה טפחים, עירובו עירוב, הרי אין יכול ליטול משם את העירוב בשבת שהרי אסור להשתמש בשבת באילן

שאלו האמוראים, איך אפשר לבאר כך: וְהָא קָא מְשַׁתְּמֵשׁ בְּאֵילָן - והרי כאשר הוא נוטל את העירוב מהאילן הוא משתמש באילן, ואם כן אף אם האילן נמצא למטה מעשרה טפחים, שאינו רשות היחיד, הרי אין יכול ליטול משם את העירוב בבין השמשות, שהרי חכמים אסרו להשתמש באילן בשבת.

(וכן יכלה הגמרא להקשות שאף בפחות מ' טפחים דינו ככרמלית, ומדרבנן אסור לטלטל מכרמלית לרשות הרבים, ואם כן אין יכול ליטול משם את העירוב).

ביאור: מדובר שהאילן ברשות הרבים (כמבואר), והתכוון לשבות למטה, וכשהעירוב למטה מעשרה טפחים עירובו עירוב, כיון שאיסור השתמשות באילן הוא מדרבנן (שבות) ולא גזרו על שבות בין השמשות

ביארו האמוראים: לְעוֹלָם דְקָאֵי - לעולם מדובר כפי שביארנו שהאילן בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, וְנִתְכַּוֵּינן לְשִׁבּוֹת לְמַטָּה, (ולכן כשהעירוב על האילן למעלה מעשרה טפחים אין עירובו

עירוב, שמטלטל מרשות היחיד לרשות הרבים), וכשמניח באילן למטה מעשרה טפחים, יכול לקחת את העירוב מהאילן בבית השמשות, ורבי היא דאמר: כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, (מפני שבין השמשות הוא ספק, ורבנן שגזרו גזירותיהם בשבת לא גזרו על זמן זה), וכיון שאיסור השתמשות באילן הוא מדרבנן, אין בזה איסור בבין השמשות, נמצא שבזמן שהעירוב 'קונה' יכול ליטול את העירוב מהאילן, ולכן עירובו עירוב.

רב נחמן מסכים עם ביאור זה במשנה (ואומר שכך אמר גם שמואל)

אמר להו רב נחמן לאמוראים שביארו ביאור זה: ישר - יפה אמרתם. וכן אמר שמואל. אמרו ליה האמוראים לרב נחמן: פתיתו בה פולי האי - האם פירשתם במשנה כל כך, שאתם מסכימים לביאור זה.

שואלת הגמרא מה האמוראים שאלו את רב נחמן, הרי אינהו נמי הכי קא פתיתו בה - הם גם ביארו גם את המשנה ובודאי שהם סוברים שזה הביאור הנכון במשנה.

מבאר הגמרא: [אלא הכין אמרו ליה - אלא כך אמרו האמוראים לרב נחמן: קבעיתו ליה בגמרא - האם קבעת ביאור זה של המשנה בגמרא.

אמר להו רב נחמן: אין - כן קבעתי ביאור זה בגמרא.

מאמר נוסף שמבואר בו כביאור זה

אתמר נמי אמר רב נחמן אמר שמואל: הכא באילן העומד ברשות הרבים עסקינן, גבוה עשרה ורחב ארבעה, ונתפון לשבות למטה, ורבי היא דאמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות.

אמר רבא: לא שנו אלא באילן העומד חוץ לעיבורה של עיר, אבל אילן העומד בתוך עיבורה של עיר, אפילו למעלה מעשרה, הרי זה עירוב, דמתא כמאן דמליא דמיא. אי הכי חוץ לעיבורה של עיר נמי, בין דאמר רבא, הנותן עירובו יש לו ארבע אמות, הויה לה רשות היחיד, ורשות היחיד עולה עד לרקיע. אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא: הכא באילן הנוטה חוץ לארבע אמות עסקינן [יתבאר בעמוד הבא].

יום שישי כב אלול תש"פ

עירובין דף לג

אילן העומד בעיר או בעיבורה של עיר, גם אם האילן למעלה מי' ונתכוין לשבות למטה, אנו רואים כאילו העיר 'מלאה', והוא נמצא על האילן, וממילא הוא והעירוב במקום אחד

אמר רבא: לא שנו שהנותן עירובו באילן למעלה מי' (שהוא רשות היחיד), ונתכוין לשבות למטה (ברשות הרבים), אין עירובו עירוב, (כיון שאינו יכול לקחת את העירוב מרשות הרבים לרשות היחיד), אלא באילן העומד חוץ לעיבורה של עיר (חוץ לשבעים אמה ושיירים),

אבל אילן העומד בתוך עיבורה של עיר, אפילו למעלה מעשרה, והוא נתכוון לשבות למטה, הרי זה עירוב, דמתא קמאיא דמאיא - שהעיר כאילו היא מלאה, שמתוך שהיא מוקפת יישוב מחיצות ואינה מגולה, אנו רואים כאילו כולה מלאה עפר, והרי זה כאילו נתכוון לשבות למעלה מעשרה, ואף על גב שאם ירצה לא יוכל לקחת מהאילן, שהרי זה מרשות היחיד לרשות הרבים, אעפ"כ אנו רואים את מקום שביתתו כאילו הוא גבוה, והרי זה נחשב הוא ועירובו במקום אחד.

שאלה: והרי ככל מקום שאדם שוכת יש לו ד' אמות, שמתוך לטלטל בהם, הרי זה רשות היחיד, והיא עולה עד לרקיע, ולמה אנו לא אומרים שאף אם האילן נמצא ברשות הרבים הרי הוא והאילן ברשות אחת

שואלת הגמרא: **אי הכי - אם כן שהסברא שכל העיר כאילו מלאה, מועילה לומר שהוא ועירובו מקום אחד (ואף שאסור לטלטל מהאילן למקום שהוא נמצא), חוץ לעיבורה של עיר נמי - גם אם האילן נמצא מחוץ לעיבור העיר, יועיל העירוב אף כשמניחו על האילן, ואף שהוא למטה ברשות הרבים, והעירוב למעלה על האילן, מכל מקום פיון דאמר רבא, הנותן עירובו יש לו ארבע אמות - ארבע אמות שסביב האדם, הרי הם כמקופות מחיצות, ומותר לטלטל שם, הו"א לה - הרי זה רשות היחיד, ורשות היחיד עולה עד לרקיע, ואפילו אם נתנו למעלה מעשרה, נמצא שהוא ועירובו ברשות היחיד הם, ואף שאין זה רשות היחיד ממש להתיר לטלטל מהאילן למקום שהוא שם, מכל מקום הרי זה מועיל כדי לומר שזה נחשב שהוא ועירובו במקום אחד.**

תשובה: מדובר שהעלים של האילן נוטים אל מחוץ לד' אמות, ונמצא שהעירוב מונח חוץ לד' אמות

אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא: הקא - כאן במשנה מדובר באילן הנוטה חוץ לארבע אמות עסקינן - שהאילן עומד בסוף תחומו, והעלים של האילן יוצאים אל מחוץ לד' אמות, (דף לג) ונתכוין לשבות בעיקרו - והאדם התכוון להיות סמוך לגזע האילן, והניח את העירוב על הענף שהוא מחוץ לד' אמותיו, ולכן לא אומרים בזה שהוא ועירובו במקום אחד, שהוא נמצא למטה שהוא ברשות הרבים, והאילן הוא רשות היחיד [ואי אפשר לומר שהאילן נחשב רשות היחיד כי הוא בתוך ד' אמות, שהרי העירוב נמצא על הענף מחוץ לד' אמותיו].

(אבל באופן שהניח את העירוב על האילן למטה מעשרה, אין חסרון אם העירוב מונח חוץ לד' אמותיו, כי הרי יכול להביא את העירוב מחוץ ד' לתוך ד', שאין מקומו נחשב באמת רשות היחיד שלא יוכל להביא מחוצה להן לתוכן, [שהרי אין מחיצה מסביב

למקומו, אלא רק הקילו שמקומו של אדם נחשב לו לד' אמות שיוכל לטלטל בתוך הד' אמות], וכך יטלטלו פחות פחות מד' אמות [ואף שאסור מדרבנן לטלטל כל פעם פחות מד' אמות, לא גזרו על שבות בבין השמשות],

[בירוד: אם העלים נוטים אל מחוץ לד' אמות, לא שייך הלשון למעלה ולמטה]

ומאי למעלה ומאי למטה - לפי זה שהמשנה מדברת שהניח את העירוב על הענפים, קשה מה שאמרה המשנה למעלה ולמטה,

שאם מניח על גזע האילן עצמו (או בענף שנוטה כלפי מעלה), אזי יש אפשרות להניח למעלה בגובה האילן, או למטה בחלק הנמוך שבאילן,

אבל אם מניח על הענף שנמשך מחוץ לד' אמות, בדרך כלל הענף מתפשט בגובה שוה, ולא שייך לומר בו למעלה ולמטה, שמשמע שבאותו ענף אפשר להניח למעלה ואפשר להניח למטה,

(אלא היה צריך לומר גבוה ונמוך, והיינו בשתי עצים שונים, אם הניח בעץ שענפיו גבוהים, אין עירובו עירוב. ואם הניח בעץ שענפיו נמוכים, עירובו עירוב).

[תשובה: מדובר שהעלים של האילן חוזרים ועולים כלפי מעלה ושייך בהם למעלה ולמטה]

עונה הגמרא: דהדר זקף - בסוף נטייתו, שנטיית האילן למטה מעשרה טפחים, ואחר כך הוא עולה למעלה מ', (וזהו מה שמשמע במשנה שבענף עצמו יש למעלה ויש למטה).

שאלה: כיון שהאילן עצמו למעלה מעשרה הוא רשות היחיד, אם כן יכול להביא את העירוב (שנמצא על הענפים) שיהיה בתוך ד' אמותיו

שואלת הגמרא: והא אי בעי מיייתי לה דרך עליו - והרי אם הוא רוצה, הוא יכול להביא את העירוב דרך הענף, שיכול לעלות לאילן ולהעביר את העירוב (הנמצא על העלים הנוטים חוץ לד' אמות למעלה מ' טפחים, שהוא רשות היחיד) לתחילת הענף בתוך ד' אמותיו, וכך הוא ועירובו יהיו ברשות אחת,

תשובה: מדובר שהענף הנוטה חוץ לד' אמות, הוא רשות הרבים, כיון שהרבים מניחים על ענף זה חפציהם, וממילא אסור לטלטל דרך שם

עונה הגמרא: כשרבים מכתפין עליו - שחלק מהענף כאמור אינו גבוה עשרה, ומדובר שרבים מניחים עליו את חפציהם, (כדי לחזור ולהניח את החפצים על כתפיהם), ועל כן אינו יכול להעביר את העירוב ממקומו (מחלק הענף הגבוה ' שדינו כרשות היחיד) לתחילת הענף (שבתוך ד' אמותיו), כיון שיש ביניהם רשות הרבים (האור שמעל חלק הענף שגבוה ט' ורבים מכתפים עליו) שאסור להושיט מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים.

מקור שמה שהרבים מכתפים עליו הוא רשות הרבים: וכדעולא, דאמר עולא: עמוד השעיה ברשות הרבים, ורבים מכתפין עליו, וזרק ד' אמות ברשות הרבים, ונח על גביו, חייב, שנמצא שעשה עקירה והנחה ברשות הרבים.

(עמוד שאינו גבוה ג' מדין לבוד הרי הוא חלק מרשות הרבים. עמוד שהוא מג' עד ט'

לא מכתפים עליו מפני שאינו נוח לכתף, הלכך, לאו רשות הרבים היא אלא כרמלית. עמוד גבוה תשעה ראוי לכיתוף, והוי רשות הרבים).

מאי רבי, ומאי רבנן - מהי מחלוקת רבי ורבנן שהוזכרה לעיל אם גזרו על שבות בין השמשות,

הברייתא: דעת רבי שלמטה מעשרה טפחים, עירובו עירוב, אף שיש איסור שבות לקחתו מהאילן, שלא גזרו על שבות בין השמשות

דתנאי, נתנו - אדם הנמצא ברשות הרבים והניח את העירוב **באילן למעלה מעשרה טפחים** (שהוא רשות היחיד), **אין עירובו עירוב**, שאינו יכול לקחת את העירוב מהאילן שהוא רשות היחיד למקום שביתתו שהוא רשות הרבים (ומדובר באופן המוזכר לעיל בביאור משנתינו שנופו נוטה חוץ לד' אמות, והדר זקיף).

אבל אם נתנו באילן **למטה מעשרה טפחים, עירובו עירוב**, מפני שיכול לקחת את העירוב בבין השמשות (אף שהאילן למטה מעשרה הוא כרמלית, וטלטול מכרמלית לרשות הרבים הוא איסור דרבנן, וכן לקחת מאילן הוא איסור דרבנן שאסור להשתמש באילן, מכל מקום לא גזרו על שבות בין השמשות, וכיון שיכל לקחת את העירוב בין השמשות, הרי קנה שביתה.

ואסור ליטלו - ובשבת אסור ליטול את העירוב מהאילן, שכאמור יש בזה איסור דרבנן. אם הניח את העירוב באילן **בתוך שלשה טפחים** סמוך לקרקע, **מוותר ליטלו** בשבת, שכל למטה משלשה הרי זה כקרקע גבוהה קצת, ומותר להשתמש באילן שאינו גבוה יותר מג'. **נתנו בכלכלה ותלאו באילן, אפילו למעלה מעשרה טפחים, עירובו עירוב**, וכמבואר להלן היינו באופן שאין האילן רחב ד' טפחים, וממילא אין דינו כרשות היחיד, **דבקי רבי**.

המשך הברייתא: דעת חכמים שכל שאסור ליטלו, אינו עירוב

וחכמים אומרים: כל מקום שאסור ליטלו, אין עירובו עירוב.

בירוד דברי חכמים: אם נאמר שדברי חכמים נאמרו על הסיפא שנתנו בכלכלה ותלאו באילן אינו עירוב, שאסור להשתמש בצדי אילן, וכי נוכח מכאן שלחכמים אסור להשתמש גם בצדי אילן

מבררת הגמרא: **וחכמים אומרים אהייא** - על מה נאמרו דברי חכמים,

אילימא אסיפא - אם תאמר על הסיפא, שאמר רבי נתנו בכלכלה, עירובו עירוב, ואמרי ליה רבנן הואיל וסוף סוף אסור ליטלו בשבת משום שימוש אילן אין עירובו עירוב, דגזרו על השבות בין השמשות. **לימא קסברי רבנן צדין אסורין** - האם נאמר שמוכח מכאן שדעת חכמים שצדי אילן כגון כאן שאינו משתמש באילן עצמו אלא בדבר התלוי באילן, אסורים.

ביאור דברי חכמים: אלא צריך לומר שדברי חכמים נאמרו על הרישא שאם נתנו באילן למטה מעשרה טפחים, אין עירובו עירוב, שגזרו על שבות בין השמשות

אלא צריך לומר שחכמים מדברים על ארישא אמר שעירוב שהניחו באילן למטה

מעשרה עירובו עירוב, ואף שיש איסור מדרבנן ליטלו משם (שאסור להשתמש באילן) לא גזרו על שבות בין השמשות, ועל כך חלקו חכמים ואמרו שאף בבין השמשות אסור ליטלו משם, שגזרו על שבות בין השמשות, ועל כן אין עירובו עירוב.

כירוד בכרייתא: אם מדובר באילן שאינו רחב ד' טפחים, מדוע המניח שם את עירובו אין עירובו עירוב, הרי האילן אינו רשות היחיד אלא מקום פטור (ומותר לטלטל את העירוב מאילן כזה לרשות הרבים)

מבררת הגמרא: **האי אילן היכי דמי** - אילן זה שמוזכר בכרייתא באיזה אילן מדובר, **אילן דלית ביה ארבעה** - אם אין בו רוחב ד' טפחים, הרי **מקום פטור הוא** - שכל מקום שאינו בו רוחב ד' טפחים אינו רשות לעצמו, (והוא מתבטל לרשות שסמוכה אליו, וממילא מותר לטלטל ממנו לרשות הסמוכה אליו), ואם כן מותר לטלטל את העירוב מאילן כזה לרשות הרבים, ולמה הכרייתא אמרה שאם הניח את העירוב באילן למעלה מ' - אין עירובו עירוב.

המשך הכירוד: ואם מדובר שהאילן רחב ד' טפחים, מדוע כשהניח את העירוב כסלסלה התלויה באילן עירובו עירוב, הרי גם סלסלה שתלויה ברשות היחיד דינה כרשות היחיד

ואי דאית ביה ארבעה - ואם מדובר באילן שיש בו רוחב ד' טפחים, (ולכן מבואר ברישא שאם הניח את העירוב באילן למעלה מ' טפחים, אין עירובו עירוב, כי אסור לטלטל את העירוב מהאילן שהוא רשות היחיד למקום שהאדם נמצא למטה שהוא רשות הרבים), הרי יקשה: **כי נתנו בכלפלה מאי הוי** - מדוע כשהניח את העירוב בסלסלה - הרי זה עירוב, הרי אם האילן גבוה י' ורחב ד' - הרי הוא רשות היחיד, וגם הסלסלה שמונחת עליו היא רשות היחיד.

ביאור א' בכרייתא (רכינא): הרישא של הכרייתא מדברת באילן רחב ד' (וגבוה י') ולכן דינו כרשות היחיד, ואין עירובו עירוב כסיפא מדובר באילן שאינו רחב ד', והסלסלה משלימה לרוחב ד'. ורכי סובר (א) שצריך שהעירוב יהיה מונח על מקום ד'. (ב) בגלל הסלסלה 'דואים' כאילו האילן רחב ד'

אמר רכינא: רישא דאית ביה ארבעה - בתחילת הכרייתא מדובר שיש באילן רוחב ד' טפחים, ולכן אם הניח באילו למעלה מ' טפחים, אין עירובו עירוב, שהוא ברשות הרבים ועירובו ברשות היחיד.

סיפא דלית ביה ארבעה - ובסיפא מדובר שהאילן אינו רחב ד', ואינו רשות היחיד, **וכלפלה משלימתו לארבעה**. [עמוד ב]

ורבי סבר לה כרבי מאיר, וסבר לה כרבי יהודה.

סבר לה כרבי מאיר, דאמר חוקקין להשלים - כיון שיש כלכלה על האילן אנו רואים כאילו הכלכלה משלימה את האילן לרוחב ד' (כמו שרבי מאיר אומר לגבי פתח עגול שאינו רחב ד' ויש בכותל מקום לחקוק ולהרחיבו לרוחב ד').

וסבר לה כרבי יהודה דאמר: בעינן עירוב על גבי מקום ארבעה וליכא - צריך שהעירוב יהיה

מונח על גבי מקום ד' ובלא הכלכלה אין העירוב מונח על מקום הרחב ד', ורק בצירוף חקיקת מקום הכלכלה המקום נחשב רחב ד' טפחים, ואזי עירובו עירוב.

(ומכל מקום מותר ליטול את העירוב מהאילן, אף שהוא גובה י' שאינו נחשב רשות היחיד, כיון שרק ראש האילן (במקום הכלכלה) רחב ד' טפחים, וכל שאינו רחב ד' טפחים בתחתית האילן (בג' טפחים הראשונים, אין זה רשות היחיד).

בירוד: היכן הברייתא שאמר רבי יהודה שעירוב צריך להיות מונח על גבי מקום רחב ד' טפחים

מבררת הגמרא: **מאי רבי יהודה** - היכן אמר רבי יהודה דין זה שצריך שהעירוב יהיה מונח על גבי מקום רחב ד' טפחים.

ביאור: כברייתא מבואר בשם רבי יהודה שעירוב המונח על גבי קורה הגבוהה י' ורחבה ד', הרי זה עירוב

מבארת הגמרא: **דתניא רבי יהודה אומר: נעץ קורה ברשות הרבים, והניח עירובו עליה,**

אם הקנה גבוה עשרה, ורחבה ארבעה, עירובו עירוב, אף שקורה זו היא רשות היחיד, והוא נתכוון לשבות ברשות הרבים, מכל מקום כיון שהנותן את עירובו יש לו ארבע אמות, ורשות היחיד עולה עד לרקייע, על כן זה נחשב שהוא ועירובו במקום אחד.

ואם לאו - אם אין הקורה גבוהה עשרה או שאינה רחבה ארבעה, אין עירובו עירוב.

שאלה כביאור הברייתא: מדוע אם אין הקורה גבוהה י', אין עירובו עירוב

שואלת על כך הגמרא: **אדרבה**, אם אין הקורה גבוהה י' או שאינה רחבה ד', הרי הקורה היא גם רשות הרבים, ואם כן הוא ועירובו במקום אחד, ובודאי שבאופן זה צריך להיות עירובו עירוב.

תשובה: כוונת הברייתא שאם הקורה גבוהה י' ואינה רחבה ד', אין עירובו עירוב (כיון שהעירוב לא מונח במקום חשוב, אלא הרי הוא כמונח באויר)

מבארת הגמרא: **אלא** מה שנאמר 'ואם לאו', אין הכונה לגובה אלא לרוחב, והכי קאמר: אם הקורה גבוהה עשרה, צריך שיהא בראשה ארבעה, שאז הוא מקום חשוב להנחת עירוב, ועל כן עירובו עירוב, (ואף שהוא ברשות הרבים ועירובו ברשות היחיד, הרי זה עירוב כמבואר לעיל שהנותן את עירובו יש לו ארבע אמות).

ומה שאמר רבי יהודה 'ואם לאו', אין עירובו עירוב, אין הכונה שאם אינו גובה י' - אין עירובו עירוב, אלא שאם הקורה גבוהה עשרה ואינה רחבה ד' טפחים, אזי אין עירובו עירוב, כיון שאין העירוב מונח במקום חשוב, אלא הרי הוא כמונח באויר, ועל כן אין זה עירוב.

לפי ביאור זה מבואר: שאם הקורה אינה גבוהה י', אף שאינה רחבה ד', עירובו עירוב (שכיון שהקורה לא גבוהה הרי זה נחשב שהעירוב מונח על הקרקע)

ולפי זה עולה שדין זה נאמר רק אם הקורה גבוהה י' טפחים, ואינה רחבה ד' טפחים, אבל אם אין הקורה גבוהה עשרה, אין צריך שיהא בראשה ארבעה, ועירובו עירוב אף שאין

הקורה רחבה ד' טפחים, שכיון שהוא פחות מגובה עשרה אין זה נחשב שהעירוב מונח באויר, אלא זה נחשב שהוא מונח על גבי קרקע.

בירוד: מהמבואר לעיל עולה שקנה שגבוה י' טפחים, ואינו רחב ד' בתחתיתו, אלא רק בראשו יש סלסלה, אינו נחשב רשות היחיד, ואין זה כשיטת רבי יוסי ברבי יהודה שסובר שאומרים 'גוד אחית מחיצתא' (שבגלל שבראשו יש מחיצות רחבות ד' – הרי הם יורדים עד למטה)

לעיל ביאר רבינא בדעת רבי שעירוב המונח בסלסלה על אילן גובה עשרה ואינו רחב ד', הסלסלה מחשיבה את המקום רחב ד' (לעניין הדין שהעירוב צריך להיות מונח על גבי מקום רחב ד'), אבל מקום זה אינו נחשב רשות היחיד, כיון שהקנה בתחתיתו אינו רחב ד' טפחים,

מבררת הגמרא: **כְּמֵאן, דְּלֹא כְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה,**

דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: נֶעֶץ קָנָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, וְהֵנִיחַ בְּרִאשׁוֹ טְרַסְקָל (סל רחב ד' טפחים), וְזָרַק מְרֻשׁוֹת הַרְבִּים, וְנָח עַל גְּבִי - עַל רֹאשׁ הַסְּלִסְלָה, חֲיִיב, שֶׁהֵרִי זָרַק מְרֻשׁוֹת הַרְבִּים לְרִשׁוֹת הַיַּחֲדָי, הֵרִי מוֹכַח שֶׁאֵף עַל גַּב שֶׁהִקְנָה אִינוֹ רַחֵב אַרְבַּעַה בְּתַחְתִּיתוֹ, הֵרִי הוּא רִשׁוֹת הַיַּחֲדָי, הוֹאִיל וּבְרִאשׁ הַקְּנָה יֵשׁ לוֹ מַחֲצוֹת רַחְבוֹת ד' (מחיצות הסל) אִנּוּ אֹמְרִים 'גוֹד אַחִית מַחֲצוֹתָא' - שֶׁמַּחֲצוֹת הַסֵּל יוֹרְדוֹת לְמַטָּה, וְהֵרִי זֶה כֵּאִילוֹ כּוֹלוֹ רַחֵב ד'.

ומדוע כאן איננו אומרים שכיון שבראש הקנה יש כלכלה רחבה ד', הרי דין הקנה כרשות היחיד.

ביאור: מה שרבי יוסי ברבי יהודה אומר 'גוד אחית מחיצתא' היינו רק כשהטרסקל (הסלסלה) מונחת בראש הקנה, והרי זה כאילו הקנה מוקף במחיצות הרחבות ד' טפחים, אבל כאן רק על ידי דין 'חוקקין להשלים' הקנה נחשב רחב ד' טפחים, ולכן אין אומרים 'גוד אחית מחיצתא'

מבארת הגמרא: **אֶפִּילוּ תִּמְיָא רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה,**

הָתָם - שֵׁם, גְּבִי טְרַסְקָל שֶׁמוֹנַח בְּרִאשׁ הַקְּנָה, הִדְרָן מַחֲצוֹתָא - הַטְּרַסְקָל מוֹנַח מֵעַל הַקְּנָה בְּאִמְצָעִיתוֹ, וְהֵרִי מַחֲצוֹת הַטְּרַסְקָל מְקִיפּוֹת וְסוֹבְבוֹת אֶת הַקְּנָה, וְכִשְׁאֹמְרִים גוֹד אַחִית מַחֲצוֹתָא - שֶׁהַמַּחֲצוֹת יוֹרְדוֹת עַד הַקְּרָקַע, נִמְצָא שֶׁהַקְּנָה מוֹקֵף מַחֲצוֹת שַׁחֲלָם אַרְבַּעַה טַפְחִים.

אבל **הָתָם לֹא הִדְרָן מַחֲצוֹתָא** - כאן שהכלכלה אינה מקפת את עביו של אילן, אף אם נאמר גוד אחית מחיצתא, שמחיצות הכלכלה יורדות עד למטה, עדיין אין הקנה מוקף מחיצות שחללם ארבעה, ורק אם נאמר גם את דין חוקקין להשלים, וגם דין גוד אחית מחיצתא, יהיה הקנה מוקף מחיצות שחללם ארבעה טפחים עד הקרקע, ולא אומרים גם גוד אחית מחיצתא וגם חוקקין להשלים.

רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר שְׂאֵנִי כְּלִפְלָה הוֹאִיל וַיְכּוֹל לְנִטּוֹתָהּ וְלִהְבִּיאָהּ לְתוֹךְ עֲשָׂרָה. יְתִיב רַב פְּפָא וְקָא

אמר לְהָא שְׁמַעְתָּא אִיתִיבִיהַ רַב בַּר שְׁבָא לְרַב פְּפָא כִּי צִד הוּא עוֹשֶׂה מוֹלִיכוֹ בְּרֵאשׁוֹן וּמַחְשִׁיף עָלָיו וְנוֹטְלוֹ וּבָא לֹא בְּשֵׁנֵי מַחְשִׁיף עָלָיו וְאוֹכְלוֹ וּבָא לֹא [יתבאר בעמוד הבא].

שבת קודש פרשת נצבים וילך תש"פ

עירובין דף לד

ביאור ב' בכרייתא (רבי ירמיה): כשהעירוב נמצא בתוך כלכלה באילן רחב ד', למעלה מ', יכול למשוך את הכלכלה לתוך י', ולהוציא ממנה את העירוב, ולכן עירובו עירוב

לעיל הביאה הגמרא את ביאורו של רבינא בכרייתא שמבואר בה שאם נתן את העירוב בתוך כלכלה המונחת על האילן למעלה מ', עירובו עירוב. הגמרא מביאה ביאור נוסף לכרייתא זו:

רבי ירמיה אמר: הכרייתא מדברת על אילן הגובה י' ורחב ד', ובאופן כזה האילן הוא רשות היחיד, ואם הוא ברשות הרבים והעירוב על אילן זה (שדינו כרשות היחיד) אין עירובו עירוב), ומכל מקום אם העירוב נמצא בתוך סלסלה המונחת על אילן זה, עירובו עירוב, וטעם הדבר הוא: **שאני פלפלה, הואיל ויכול לנטותה ולהביאה לתוך עשרה** - היות והסלסלה ארוכה, יכול לנטותה ולהטות את הסלסלה שחלקה יהיה בתוך י' טפחים, ואזי יהיה מותר להוציא את העירוב מתוכה, שהרי הוא נמצא בתוך י' טפחים, ולא עובר בזה על איסור הוצאה כיון שלא הוציא לגמרי את הסלסלה ממקומה למעלה מ', אלא חלק ממנה עדיין בתוך י' טפחים.

שאלה (א) על דברי רבי ירמיה: כשם שהמניח עירובו בכלכלה למעלה מ', עירובו עירוב, כי יכול למשוך את הכלכלה אצלו, נאמר כך גם לגבי כל עירוב ביום טוב שכיון שמוותר לטלטל ביום טוב, ויכול להביא את העירוב למקום שרוצה לקנות שם שבתה, יהיה זה עירוב אף שלא הביאו בפועל

יתיב רב פפא וקא אמר להא שמעתא,

איתיביה רב בר שבא לרב פפא: והרי שנינו לגבי יום טוב שחל בערב שבת ורוצה לעשות עירוב תחומין ליום טוב ולשבת, **כיצד הוא עושה,**

מוליכו בראשון - שולח את העירוב על ידי שליח בערב יום טוב (שהוא היום הראשון שרוצה לעשות בשבילו עירוב) לסוף אלפים לקנות לו שם שבתה, (מדובר על ידי שליח, שאם הולך בעצמו למקום, הרי הוא קונה שבתה, בכך שהוא נמצא שם במקום בבין השמשות ואינו צריך להניח שם עירוב), **ומחשיף עליו** - ממתין שם עד שנהיה לילה כדי שהעירוב יקנה לו שם שבתה,

ונוטלו - ולוקח את העירוב משם כדי שלא יאבד, (שביום טוב אמנם יש דין תחומין, וצריך להניח עירוב תחומין, אבל לטלטל מותר ביום טוב).

וכא לו - וחוזר לביתו.

בשני - כלומר בערב שבת (שהוא היום השני שרוצה לעשות בשבילו עירוב), **מחשיף עליו** - ממתין שם עד שנהיה לילה כדי שהעירוב יקנה לו שם שבתה,

ואוכלו [שם אם ירצה, שאינו יכול להביאו, שהרי בשבת אסור לטלטל]

וכא לו - וחוזר לביתו. (דף לד)

והנה לפי דברי רבי ירמיה שאומרים בכלכלה המונחת על האילן שכיון שיכול למשוך את הכלכלה שהעירוב בתוכה, שיהיו בתוך י' - על כן הרי זה עירוב, אף שבפועל העירוב עדיין אינו בתוך עשרה, אם כן: **אָמַאי** - למה מבואר במשנה זו, שהמערב ליום טוב צריך להניח את העירוב במקום שרוצה לקנות שם שביתה, **נִימָא כִּינָן דְּאִי כְּעֵי אֲמָטוּלִי מְצִי מְמָטִי לִיה** - נאמר, כיון שאם הוא ירצה, הוא יכול להביא את העירוב בבין השמשות של יום טוב, למקום שרוצה לקנות שם שביתה, אם כן **אָף עַל גַּב דְּלֹא אֲמָטִייה** - אף על גב שלא הביא את העירוב למקום זה (אלא השאיר את העירוב בביתו), נאמר שהרי זה **כְּמֵאן דְּאֲמָטִייה דְּמִי** - כמו שהביאו למקום שרוצה לקנות שם שביתה.

תשובה: אכן ביום טוב מצד עצמו, לא היה צריך להניח את העירוב במקום השביתה (מסברת 'הואיל ויכול להביאו') אלא שגזרו בזה אטו יום טוב אחר השבת

עונה הגמרא: **אָמַר רַבִּי זִיְרָא**: אמנם ביום טוב מצד עצמו לא היה צריך להניח את העירוב במקום השביתה, שכן מותר לטלטל ביום טוב, ואומרים סברא זו 'הואיל ויכול להביאו', אמנם חששו בזה חכמים, וגזרו שלא יעשו כן, **גְּזִירָה מְשׁוּם יוֹם טוֹב שְׁחָל לְהִיּוֹת אַחַר שַׁבָּת**, שהרי אם ירצה להביא את העירוב בשבת עצמו לצורך יום טוב לא יוכל, שאסור לטלטל בשבת, והאדם יבוא לטעות ויאמר שהעירוב מועיל אף כשהוא מונח בבית מסברת 'הואיל ויכול להביאו', וביום טוב שאחר השבת, הרי אין סברא זו, שאינו יכול להביאו, ולכן גזרו חכמים שבכל אופן צריך אף ביום טוב להניח את העירוב במקום השביתה ואין סומכים על סברת 'הואיל ויכול להביאו'.

שאלה ב' על דברי רבי ירמיה: מדוע לגבי הניח עירובו ברשות הרבים, והוא נמצא במגדל (תיבה) הגבוהה מ' טפחים, לא אומרים שהוא יכול לנטות את המגדל ללמטה

אִיתִיבֵיהּ, נִתְפָּוּן לְשִׁבּוֹת בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, וְהֵנִיחַ עִירוּבוּ בְּכוֹתֵל,

אם הניח בכותל לְמַטָּה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים, עִירוּבוּ עִירוּבוּ.

אם הניח את עירובו בכותל לְמַעְלָה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים, אֵין עִירוּבוּ עִירוּבוּ, שלמעלה מעשרה טפחים הרי זה רשות היחיד, וכיון שהוא ברשות הרבים והעירוב ברשות היחיד, אינו יכול לקחת את עירובו בבין השמשות, ועל כן אינו קונה שביתה

(ומדובר שהניח בכותל במרחק ד' אמות מהאדם, שאם לא כן הרי יש לכל אחד ד' אמות, שדינם כרשות היחיד, ובתוך ד' אמותיו אפילו למעלה מעשרה טפחים, אנו אומרים שהרי זה נחשב שהוא ועירובו במקום אחד, כמבואר לעיל, [ואע"פ שהעירוב רחוק ממנו ד' אמות, אם הוא למטה מעשרה טפחים, עירובו עירוב, שיכול להביאו פחות פחות מד' אמות, שהרי זה איסור שבות, ולא גזרו על שבות בין השמשות]).

נִתְפָּוּן לְשִׁבּוֹת בְּרִאשׁ הַשׁוֹכֵךְ, או בְּרִאשׁ הַמְּגָדֵל - שהם למעלה מעשרה טפחים,

אזי אם הניח את העירוב בכותל לְמַעְלָה מִעֲשָׂרָה טַפְחִים, עִירוּבוּ עִירוּבוּ, כי הרי הוא נמצא למעלה מ' טפחים שדינו כרשות היחיד, וגם העירוב נמצא למעלה מ' טפחים שהוא רשות היחיד, ונמצא שהוא ועירובו ברשות אחת.

אבל אם הניח את העירוב בכותל לְמִטָּה מְעֻשָּׂה טְפָחִים (במקום שדינו כרשות הרבים, והיינו בגובה ט' טפחים, שרבים מכתפים שם), אֵין עִירוּבו עִירוּב, כיון שלא יכול לקחת את העירוב מרשות הרבים למגדל ששובת שם שהוא רשות היחיד, (ואף שיכול לרדת ולאכול שם, אין זה מועיל, שצריך שיהיה לו סעודה הראויה במקומו, ולא ברשות אחרת).

ולדברי רבי ירמיה שאומרים סברא 'הואיל ויכול להביאו', קשה: וְאֵמַאי - למה אין עירוב עירוב, והרי הָכִי נִמְי נִימָא - כאן גם נאמר: הוֹאִיל וְיִכּוּל לְנִטּוּתוֹ וְלִהְבִּיאֵוּ לְתוֹךְ עֻשָּׂה - שיכול לנטות את המגדל (שהוא תיבה או ארון) ולהורידו שחלקו יהיה מונח ברשות הרבים, ואזי יוכל לקחת את העירוב מהכותל.

תשובה א': מדובר במגדל שאי אפשר להזיזו

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָהּ: הֵכָא בְּמַגְדָּל מְסוּמָר עֶסְקִינָן - כאן מדובר במגדל התקוע במסמרות בכותל ואינו יכול לנטותו.

תשובה ב': מדובר בגדל ארוך מאד, שאם מטה אותו קצת, לא יהיה האדם כד' אמות שהתכוון בתחילה לשבות בהם

רַבָּא אָמַר: אָפִילוּ תִּימָא בְּמַגְדָּל שְׂאִינוּ מְסוּמָר,

וְהֵכָא בְּמַגְדָּל אַרוּךְ עֶסְקִינָן - מדובר במגדל ארוך - הרבה, יותר מארבע אמות, דְּאֵי מִמְטֵי לִיה פּוּרְתָא אָזִיל חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת - שאם יטה אותו אפילו קצת כדי שהוא יהיה בתוך י' טפחים, לא יהיה ראש המגדל (ששם האדם נמצא) בתוך הד' אמות הראשונות שהתכוון לשבות בהן.

בברייתא שנינו שאם התכוון לשבות במגדל למעלה מ'י, והעירוב בכותל למטה מ'י במקום שרבים מכתפים עליו שדינו כרשות הרבים, אין עירובו עירוב

שואלת הגמרא: הֵיכִי דְמֵי, אֵי דְאֵיכָא פּוּרְתָא - אם יש במגדל חלון הפתוח לכותל, וּמְתַנָּא - וחבל קשור לעירוב, לִיִּיתִיה בְּפּוּרְתָא וּמְתַנָּא - יוכל להביא את העירוב, למושכו בחבל דרך החלון, וכיון שהעירוב היה קשור בידו ברשות היחיד, הרי זה נחשב שהעירוב ברשות היחיד (ואף שמדרבנן אסור למשוך ולהכניס באופן כזה את החפץ, מכל מקום לא גזרו על שבות בין השמשות).

עונה הגמרא: מדובר דְלִית לִיה פּוּרְתָא וּמְתַנָּא - שאין לו חלון במגדל, ואין העירוב קשור בידו בחבל.

שנינו במשנה בְּכוּר אָפִילוּ עֶמוּק מֵאָה אִמָּה וְכוּ', עירובו עירוב.

כירוד: כאיזה אופן המשנה מדברת

מבררת הגמרא: הֵאֵי בּוּר דְקָאֵי הֵכָא - בור זה היכן הוא עומד, אֵילִימָא דְקָאֵי - אם תאמר שהוא עומד בְּרִשׁוּת הַיְחִיד, וכן האדם עומד ברשות היחיד, [עמוד ב]

אם כך מה החידוש בזה, פְּשִׁיטָא שעירובו עירוב, שהרי רְשׁוּת הַיְחִיד עוֹלָה עַד לְקִיעַ, וְכִי הֵיכִי דְסָלְקָא לְעֵיל, הֵכִי נְמִי דְנַחְתָּא לְתַחַת - וכמו שהיא עולה למעלה, כך גם היא יורדת למטה, נמצא שהוא ועירובו ברשות היחיד.

וְאֵלָא דְקָאֵי בְּרְשׁוּת הַרְבִּים - ואלא מדובר שהבור עומד ברשות הרבים,

ובזה יש לברר: דְּנַתְּפוּן לְשָׁבוֹת הֵיכָא - היכן התכוון לשבות, אִי לְמַעְלָה ברשות הרבים, הרי הוא בְּמָקוֹם אֶחָד וְעִירוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד הוּא, שהרי הבור שנמצא ברשות הרבים דינו כרשות היחיד (כיון שהבור עמוק עשרה ורחבה ארבעה), והאדם שנמצא בחוץ, עומד ברשות הרבים.

אִי לְמַטָּה - ואם התכוון לשבות למטה בבור, הרי זה פְּשִׁיטָא שעירובו עירוב, שהרי הוא וְעִירוּבוֹ בְּמָקוֹם אֶחָד

ביאור: מדובר שהבור עומד בכרמלית (והבור הוא רשות היחיד), ולא גזרו על שבות בין השמשות

מבארת הגמרא: לָא צְרִיכָא דְקָאֵי - שהבור עומד בְּכַרְמְלִית, והבור עצמו דינו כרשות היחיד שהרי הוא עמוק ל' ורחב ד', וְנַתְּפוּן לְשָׁבוֹת לְמַעְלָה בכרמלית, וְרַבִּי הֵיכָא דְאָמַר כָּל דְּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוֹת לָא גְזָרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.

משנה

עירוב המונח בראש קנה או עמוד, אם אין הקנה מחובר (שעקר ממקום גידולו, וחזר ונעצו) אפילו אם הוא גבוה מאה אמה עירובו עירוב

נתנו - נתן את העירוב בְּרֵאשׁ הַקֶּנֶה או בְּרֵאשׁ הַקּוֹנֵדֶס (ראש העמוד).

בְּזִמְן שֶׁהוּא תְלוּשׁ וְנִעְוֵץ - שעקר את הקנה מגידולו, ואחר כך נעצו בקרקע, אֶפִּילוּ אִם הוּא גְבוּהַ מֵאָה אֲמָה, הֲרִי זֶה עִירוּב, הואיל ואינו רחב ארבע למטה אינו רשות היחיד.

גמרא

שאלה: במשנה משמע שאם הקנה מחובר, אין עירוב עירוב, שאסור להשתמש בקנה מחובר, וכדעת רבי שגזרו על שבות בין השמשות, ובמשנה הקודמת ביארנו שהמשנה היא רבנן שלא גזרו על שבות בין השמשות

רְמִי לִיה רַב אֲדָא בְּרַ מְתָנָא לְרַבָּא, במשנה משמע: תְלוּשׁ וְנִעְוֵץ אֵין - שאם תלש את הקנה ממקום גידולו, ואחר כך חזר ונעצו, אזי עירובו עירוב,

אבל לָא תְלוּשׁ וְנִעְוֵץ, לָא - אין עירובו עירוב, משום שכשירצה לקחת את העירוב נמצא משתמש באילן, ואסור להשתמש באילן בשבת,

מִנֵּי - כדעת מי שנויה משנה זו, רַבָּנָן הֵיכָא דְאָמְרִי כָּל דְּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוֹת גְזָרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, ולכן לא יקנה לו העירוב שביתה בבין השמשות, שהרי אסור הוא לקחת את העירוב מהקנה בבין השמשות,

אמנם קשה על כך: **וְהָא אַמְרַתְּ רִישָׁא רַבִּי** - והרי במשנה הקודמת (שהיא תחילת משנה זו, ובה שנינו נתנו באילן, עירובו עירוב) ביארנו שהמשנה שנויה כדעת רבי שלא גזרו על שבות בין השמשות,

ואם כך נמצא: **רִישָׁא רַבִּי, וְסִיפָא רַבְנִין**.

תשובה א': אכן הרישא של משנתינו היא דעת רבי, והסיפא היא דעת רבנן

אמר ליה רבא: **כְּבַר רְמִי לִיה רְמִי בַר חֲמָא לְרַב חֲסֵדָא, וְשֵׁנִי לִיה** - ורב חסדא ענה לו, שאכן כך הוא: **רִישָׁא רַבִּי וְסִיפָא רַבְנִין**.

תשובה ב': גם הסיפא של משנתינו היא דעת רבי שלא גזרו על שבות בין השמשות, ואעפ"כ לגבי קנה הוא מודה שגזרו משום שהוא רך ויש חשש שמא יקטום

רַבִּינָא אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי הִיא - משנתינו כולה היא דעת רבי שלא גזרו על שבות בין השמשות,

וְסִיפָא - והטעם שלגבי קנה סובר רבי, שאם הוא מחובר לקרקע, אין עירובו עירוב, **גְזִירָה שְׂמָא יְקָטוּם**, לפי שהקנה רך הוא יש לומר שמא כאשר יקח את העירוב, הוא יקטום אותו, ואין זה בגדר שבות שלא גזרו, אלא חשש ממש שיבוא למלאכת קוצר שהיא דאורייתא.

מעשה ברב נחמן שאמר לתלמידיו לכוף קנים שיוכלו לשבת עליהם בשבת

ההוא **פּוּלְמוּסָא** [חיל המלך] **דְּאֵתָא** (שבאו) **לְגַהֲרֵדְעָא**, והיה מקום דחוק לתלמידים מפני אנשי החיל,

אמר להו רב נחמן לתלמידיו: **פּוּקוּ עֵבִידוּ כְּבוּשֵׁי כְּבוּשֵׁי בְּאַגְמָא** - צאו וכפו הקנים זה על זה הרבה כמין כסאות לישב עליהן, **וּלְמַחֲרֵי נִיזִיל וְנִיתִיב עֲלוֹהוּ** - ולמחר בשבת, נלך ונישב עליהם.

שאלה: הרי במשנתינו מבואר שאסור להשתמש בקנים

אִיתִיבֵיה רְמִי בַר חֲמָא לְרַב נַחְמָן, וְאָמְרִי לֵה רַב עוֹקְבָא בַר אֲבָא לְרַב נַחְמָן, מהמבואר במשנתינו שהמניח עירוב על קנה, הרי זה עירוב: **תְּלוּשׁ וְנַעוּץ אֵין, לָא תְּלוּשׁ וְלֹא נַעוּץ לָא** - כלומר: הרי זה עירוב רק אם עקר את הקנה ממקום גידולו מערב שבת, ובלא זה אין זה עירוב, כי אסור להשתמש בקנים בשבת, הרי מוכח שקנים הם כמו אילן, ואסור להשתמש בהם בשבת.

תשובה: במשנתינו מדובר בקנים שהתקשו, ולכן הרי הם כאילן

אמר ליה רב נחמן: **הָתָם** - שם, משנתינו שאוסר להשתמש בשבת בקנים, מדברת **בְּעוֹזְרֵין** - מיני קוצים שהם מתקשים, והם נחשבים כאילן, והם בכלל גזירת חז"ל שלא להשתמש באילן.

אבל אני התרתי לשבת על הקנים בעודם רככים, ודינם כירק, ובריק לא גזרו חכמים שלא להשתמש בהם.

ורב נחמן מוכיח כדבריו: **וּמְנָא תִּימְרָא דְשֵׁנִי לָן בֵּין עוֹזְרֵין לְשֵׁאִין עוֹזְרֵין** - ומאיפה תאמר שיש הבדל בין אם הקנים התקשו (וכשהם מתקשים הם נקראים 'עוזרים) ודינם כאילן, או שהם לא התקשו,

דַתְנָא: הַקְנִיז, וְהֶאֱטָדִין, וְהֶהֱגִין (מיני קוצים) מִיֵּן אֵילָן הָן, וְאֵינָן כְּלָאִים בְּכָרֶם, שאין איסור לנטוע אילנות בכרם.

וְתַנְיָא אֵידֶד: הַקְנִים וְהֶקִידָן וְהֶאֱוָרְבְּנִין (מיני צמחים) מִיֵּן יָרֵק הָן, וְהֵן כְּלָאִים בְּכָרֶם, שאסור לזרוע תבואה או ירקות בכרם.

קְשִׁיא אֶהְדִּי - הרי הברייתא סותרת זו, את זו, שבברייתא הראשונה מבואר שקנים הם מִיֵּן אֵילָן, ובברייתא השניה מבואר שהם מִיֵּן יָרֵק.

אָלָא שְׁמַע מֵינָה, כָּאן (בברייתא הראשונה מדובר) בְּעוֹזְרֵיִן (שהם התקשו כבר ודינם כאילן).

כָּאן (בברייתא השניה מדובר) בְּשִׂאֵין עוֹזְרֵיִן (שהם לא התקשו, ודינם כירק) שְׁמַע מֵינָה.

בברייתא השניה התבאר שקידה הוא מִיֵּן יָרֵק, שואלת על כך הגמרא: וְקִידָה מִיֵּן יָרֵק הוּא,

וְהֶתְנַן: אֵין מְרַפְּבִין פְּגָם עַל גְּבֵי קִידָה לְבָנָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק בְּאֵילָן, הרי שקידה היא אילן (והפגם הוא ירק).

אָמַר רַב פֶּפְּא: קִידָה לְחוּד, שהיא נחשבת ירק. וְקִידָה לְבָנָה לְחוּד, שהיא נחשבת אילן.

משנה

נאכד המפתח של המקום ששם נמצא העירוב

נִתְּנוּ בְּמַגְדָּל - הניח את העירוב בתוך מגדל (כמין תיבה), וְאָבֵד הַמִּפְתָּח, הֲרִי זֶה עִירוּב, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַמִּפְתָּח בְּמִקוּמוֹ, אֵינוֹ עִירוּב.

גמרא

שאלה: הרי אינו יכול לקחת את העירוב (כי נאכד המפתח) ולמה עירובו עירוב

שואלת הגמרא: וְאָמַאי - למה עירובו עירוב, והרי הוא בְּמִקוּם אֶחָד וְעִירוּבוֹ בְּמִקוּם אֲחֵר הוּא - אף ששניהם ברשות היחיד, מכל מקום כיון שאינו יכול לקחת את העירוב שהרי נאכד המפתח, הרי זה נחשב שהוא ועירובו בשתי מקומות.

ביאור א' במשנה: המשנה היא דעת רבי מאיר שמתיר לסתור 'מגדל של לבנים'

עונה הגמרא: רַב וְשְׁמוּאֵל דְּאָמְרֵי תְרוּוִיָּהוּ: הֵכָא בְּמַגְדָּל שֶׁל לְבָנִים עָסְקִינָן - שנוח לסותרו, וְרַבִּי מְאִיר הוּא דְאָמַר: פּוּחַת לְכַתְחִילָה וְנוֹטָל - לדעת רבי מאיר מותר להוריד לבנים מהקיר, וליטול את מה שבתוכו, ולכן זה עירוב.

דַתְנָן, בֵּית שְׁמִילָאָהוּ פִירוֹת, והבית היה סְתוּם וְנִפְתָּח - נפלו מאליהם לבנים מהבית, אפילו ביום טוב עצמו, נוֹטָל מִמִּקוּם הַפְּתָח - יכול להוציא פירות מהבית (דרך המקום בכותל שנפלו הלבנים) ואינו נאסר משום מוקצה, (כרבי שמעון שאין מוקצה).

רבי מאיר אומר: פוחת ונוטל לכתחילה - מותר להוריד לבנים מהכותל ביום טוב עצמו.

שאלה: הרי רבי מאיר התיר רק בלבנים שאינם מחוברים בטיט

שואלת הגמרא: והאמר רב נחמן בר אדא אמר שמואל, לא התיר רבי מאיר להוריד לבנים מהכותל, אלא באירא דליבני - בלבנים שיש ביניהם אויר, והיינו שלא הניחו טיט בין הלבנים, ולכן מותר להוריד לבנים מהכותל, וכיצד אפשר לבאר לפי זה את המבואר במשנתנו שהעירוב המונח במגדל מועיל, כיון שמותר לסתור את המגדל.

תשובה: גם במשנה מדובר במגדל לבנים שאינם מחוברים בטיט

עונה הגמרא: הקא נמי - כאן גם לגבי עירוב מדובר במשנתנו באירא דליבני - בלבנים שיש ביניהם אויר, ולכן מותר (לרבי מאיר) לסותרם.

שאלה: הרי רבי מאיר התיר רק ביום טוב

והא אמר רבי זירא: ביום טוב אמרו, אכל לא בשבת - מה שרבי מאיר התיר לסתור את הכותל של לבנים (שאינן בו טיט) אין זה אלא ביום טוב ולא בשבת (שבשבת אסרו זאת משום שהאבנים הם מוקצה, וביום טוב התירו לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש).

תשובה: גם במשנה מדובר ביום טוב

עונה הגמרא: הקא נמי ביום טוב - כאן גם במשנתנו מדובר ביום טוב, ולא בשבת.

שאלה: אם מדובר ביום טוב, למה רבי אליעזר אומר שאם המפתח נאכד בשדה אין עירובו עירוב, והרי ביום טוב מותר לטלטל

שואלת הגמרא: אי הכי - אם כך שמשנתנו מדברת על יום טוב, היינו דקתני עלה רבי אליעזר אומר אם בעיר אכד המפתח, עירובו עירוב - שאם הוא ימצא את המפתח, הרי הוא יכול לטלטלו, ואף שאסור לטלטל ברשות הרבים, יכול לטלטל מרשות היחיד לרשות היחיד, ואף אם לא עשו עירוב חצירות, אפשר לטלטל דרך הגנות, מגג לגג או מחצר לחצר.

ואם בשדה אכד - אם המפתח נאכד בשדה, אין עירובו עירוב, כיון שבשדה אין אופן לטלטלו.

ואי ביום טוב - ואם נבאר שמשנתנו מדברת על יום טוב, מה לי עיר מה לי שדה - בכל אופן יכול לטלטל, שהרי ביום טוב מותר לטלטל (דף לה)

תשובה: חיסורי מחסרא

עונה הגמרא: חסורי מחסרא והכי קתני: נתנו במגדל, ונעל בפניו, ואכד המפתח, הרי זה עירוב, כי יכול לסתור את המגדל.

במה דברים אמורים ביום טוב [שהתירו לסתור מגדל כזה ביום טוב כשאין האבנים מחוברים בטיט] **אכל בשבת אין עירובו עירוב,** שבשבת לא התירו רבנן לסתור כזה מגדל.

אם נמצא המפתח [בשבת], **בין בעיר בין בשדה אין עירובו עירוב,** שאסור לטלטל (ואינו סובר כרבי שמעון שמתיר לטלטל דרך גנות, וממילא בעיר יש אופן להביאו).

רבי אליעזר אומר: בעיר, עירובו עירוב. בשדה. אין עירובו עירוב. ומבאר הגמרא את טעמו: בעיר, עירובו עירוב, כרבי שמעון דאמר אכד גנות ואכד חצירות ואכד קרפיפות רשות אחת הן

לְכֵלִים שְׂשֻׁבְתוֹ בְּתוֹכָן, וממילא יכול להביא את המפתח דרך רשויות אלו. אבל אם המפתח נמצא בְּשֻׁדָּה, אֵין עִירוּבוֹ עִירוּב, כְּרֶכְנָן (שאמרו לגבי המוצא תפילין שאסור להביאו לחבירו וחבירו לחבירו, כדי להכניסם לרשות היחיד).

נמצא ביאור המשנה לפי רב ושמואל: במי שעושה עירוב ליום טוב, והניח את העירוב במגדל של לבנים שלא מחוברות בטיט, ובזה נחלקו תנא קמא ורבי אליעזר אם מותר לסתור את המגדל ביום טוב.

יום ראשון כד אלול תש"פ

עירובין דף לה

חסורי מיחסרָא וְהָכִי קִתְּנֵי נִתְּנוּ בְּמַגְדָּל וְנֶעַל בְּפִנּוּי וְאָבֵד הַמִּפְתָּח הָרִי זֶה עִירוֹב. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּיוֹם טוֹב אָבֵל בְּשֶׁבֶת אֵין עִירוֹבו עִירוֹב. נִמְצָא הַמִּפְתָּח, בֵּין בְּעִיר בֵּין בְּשָׂדֶה אֵין עִירוֹבו עִירוֹב, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר בְּעִיר עִירוֹבו עִירוֹב בְּשָׂדֶה אֵין עִירוֹבו עִירוֹב. בְּעִיר עִירוֹבו עִירוֹב פְּרָבִי שְׂמַעוֹן דָּאֵמַר אָחַד גָּגוֹת וְאָחַד חֲצִירוֹת וְאָחַד קַרְפִּיפוֹת וְשׁוֹת אַחַת הֵן לְכָלִּים שְׂשֻׁבְתוּ בְּתוֹכָן בְּשָׂדֶה אֵין עִירוֹבו עִירוֹב פְּרָבֵן [הַתְּבַאֵר בַּדָּף הַקּוּדֵם].

ביאור ב' במשנה: מדובר במגדל של עץ גדול (מ' סאה), ונחלקו אם הוא כלי (ואין בנין בכלים, ועל כן מותר לסותרו) או שאינו כלי (ויש בו בנין, ואסור לסותרו)

רְבֵה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרֵי תְרוּיָהּ: הָכָא - כֵּאֵן, בַּמְשֵׁנָה שֶׁנֶּחֱלַקוּ לַגְּבֵי עִירוֹב שֶׁנִּמְצָא בַּמַּגְדָּל וְנִאֲבָד הַמִּפְתָּח, בְּמַגְדָּל שֶׁל עֵץ עֶסְקִינָן, שֶׁהוּא גְדוֹל אַרְבַּעִים סָאָה,

דָּמַר (תנא קמא) סָבֵר, כְּלֵי הוּא, וְאֵין בְּנִיָן כְּכֵלִים וְאֵין סְתִיבָה כְּכֵלִים, וּמִמִּילָא יִכּוֹל לְסוֹתוֹר אֶת הַמַּגְדָּל וְלְהוֹצִיא אֶת הָעִירוֹב.

וּמַר (רבי אליעזר) סָבֵר, אֵהֵל הוּא, וְאִסוּר לְסוֹתוֹרוֹ.

משנה (בזבים) שבה נחלקו התנאים במחלוקת זו (אם כלי מ' סאה הוא כלי ונטמא על ידי היסט הזב או לא)

וּבְפִלּוּגָתָא דְהֵינִי תְנָאִי, דְתַנְּנִין: הַקִּישׁ [הַכֹּה זָב בַּאֲגֵרוֹפוֹ] עַל גְּבֵי שִׂידָה תִּיבָה וּמַגְדָּל, (שֶׁהֵם אַרְבַּעִים סָאָה), טְמֵאִין מִפְּנֵי שֶׁהַזָּב הַזֶּה הַזִּזוּ אוֹתָם, וְזָב מִטְמֵא בַּהִיסֵט (וְהֵינּוּ אִפִּילוּ אִם לֹא נִגַּע בָּהֶם, כְּגוֹן שֶׁלִּבֵּשׁ כַּפּוֹת כַּשֵּׁהִיטִים).

רַבִּי נַחֲמִיָה וְרַבִּי שְׂמַעוֹן מְטַהְרִין.

מֵאִי לָאוּ בְהָא קְמַפְלָגִי - וְכִי לֹא נֶחֱלַקוּ בַּעֲנִיָן זֶה: מַר (תנא קמא) סָבֵר כְּלֵי הוּא, וְהָרִי הוּא מִקְבֵּל טוֹמָאָה. וּמַר סָבֵר (ורבי נחמיה ורבי שמעון סברו) אֵהֵל הוּא, וְאִינוּ מִקְבֵּל טוֹמָאָה.

דחיית הביאור כמשנה בזבים: גם אם שידה תיבה ומגדל הם 'אוהל', הזב מטמא אפילו אוהל בהיסט

אָמַר אֲבִיִי: וְתִיִּסְבְּרָא - וְכִי תִסְבוּר שֶׁמֶחֱלוקת תנא קמא ורבי נחמיה ורבי שמעון היא אם הַשִּׂידָה תִּיבָה וּמַגְדָּל הֵם כְּלֵי אוֹהֵל,

וְהַתְּנָאִי, אֵהֵל וְנִיסֵט, טְמֵא - זָב שֶׁהִקִּישׁ עַל אוֹהֵל וְהַזִּזוּ אֶת הָאוֹהֵל (שֶׁאִינוּ מִחוּבֵר הַיֵּטֵב וְכַשֵּׁמְקִישִׁים בּוֹ, הָרִי הוּא נִיסֵט), הָאוֹהֵל טְמֵא.

כְּלֵי וְאֵינוּ נִיסֵט, טְהוֹר - זָב שֶׁהִקִּישׁ עַל כְּלֵי, וְלֹא הַזִּזוּ אֶת הַכְּלֵי (שֶׁמִּחוּבֵר וְתִקּוּעַ אוֹ כִּבֵּד הִרְבֵּה שֶׁאִינוּ נִיסֵט מִחֲמַתּוֹ), הַכְּלֵי טְהוֹר,

ראיה נוספת לדחיית הביאור כמשנה בזבים, ששינינו במפורש כמשנה שגם לרבי נחמיה ורבי

שמעון אם השידה תיבה ומגדל ניסוטו מהזב הרי הם טמאים (ועל כן אי אפשר לבאר שהם סוכרים שהם אוהל, ואינם מקבלים טומאה)

יְקַתְּנֵי סִיפָא - ועוד ראייה שבסיפא של המשנה שבה נחלקו התנאים בדין זה שהקיש על כלי, שנינו: **וְאִם הָיוּ נִיסוּטֵין** - אם השידה תיבה ומגדל ניסוטו, מהיקש הזב, הרי הם **טְמָאִים** אפילו לר' נחמיה ור' שמעון, הרי שאין טעמם של רבי נחמיה ורבי שמעון שהשידה תיבה ומגדל הם אוהל ואינם נטמאים.

ועוד שנינו על משנה זו: **זֶה הַפֶּלֶל נִיֶּסֶט** [הכלי או האוהל] **מִחֻמַּת כַּחוּ** של הזב, שהסיט הזב את הכלי או את האהל ממש, שניתקו ממושבו משהו, הרי הכלי או האוהל, **טְמָא**.

אבל אם הזב הסיטו **מִחֻמַּת רְעָדָה**, שטפח ברגליו בקרקע, ומחמת ניענוע הקרקע ניסט הכלי, אף על פי שניתק מן הארץ טהור, דכח כוחו הוא, ואזי הכלי או האוהל, **טְהוּר**.

ביאור אחר במשנה בזבים: תנא קמא נחלק עם רבי נחמיה ורבי שמעון אם 'רעדה' מחמת כוחו של הזב נקראת היסט

אֵלָא אָמַר אַבְיֵי דְכוּלֵי עֲלָמָא - אפילו לר' נחמיה ורבי שמעון, **הִיסֵט מִחֻמַּת כַּחוּ**, **טְמָא** - אם הסיט הזב ממש מחמת כחו, הכלי או האוהל טמא.

אם היה זה **מִחֻמַּת רְעָדָה** - שהזב טפח ברגליו על הקרקע ומחמת זה ניסט הכלי או האוהל, **טְהוּר**.

וְהָכָא - וכאן במשנה בדין זה שהקיש על שידה תיבה ומגדל, **בְּרְעָדָה מִחֻמַּת כַּחוּ עֲסָקִינָן** שהקיש עליהן ממש, ולא נתקן ולא הוסטו, אלא רעדו,

וּבְהָא קָא מִיפְלָגֵי, דְמָר סָבַר הוּי הִיסֵט. וּמָר סָבַר, לָא הוּי הִיסֵט.

ביאור חדש במשנתנו: מדובר במגדל שקשור בחבל, וצריך סכין לפתחו, והמחלוקת היא אם מותר לטלטל סכין שלא לצורך תשמישו (שסכין מיוחד למאכלים ולא לפתיחת חבלים)

מבררת הגמרא: **וּמְתַנִּיתִין** - משנתנו לגבי עירוב, **בְּמָאי מוֹקְמִינָן לָהּ** - במה מעמידים אותה, שהרי אם מדובר במגדל גדול לכולי עלמא אהל הוא, ולמה לתנא קמא עירובו עירוב, הרי אסור לסותרו. ואם מדובר במגדל קטן שאינו מחזיק ארבעים סאה, הרי הוא כלי, ומותר לסותרו, ולמה לרבי אליעזר אין עירובו עירוב.

מבארת הגמרא: **אַבְיֵי וְרַבָּא דְאִמְרֵי תְרוּוִיָּהוּ: בְּמַנְעוּל וְקָטִיר בְּמַתְנָא עֲסָקִינָן** - משנתנו עוסקת במגדל שנועל וקשור בחבל, **וּבְעֵי סְכִינָא לְמִיפְסָקֵיהּ** - וכדי לפותחו צריך סכין לחתוך את החבל,

תְּנָא קָמָא סָבַר לָהּ פְּרַבֵּי יוֹסֵי, דְאָמַר: כָּל הַפְּלִים נִיטְלִין בְּשֶׁבֶת חוּץ מִמְסָר הַגְּדוּל וְיִתְדוֹ שֶׁל מַחְרִישָׁה, הלכך עירובו עירוב, שיכול לחתוך את החבל.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר לֵהּ כְּרַבִּי נְחֻמְיָה, דְּאָמַר: אֲפִילוּ טְלִית אֲפִילוּ תְרוּדָה, אֵין נִיטְלִין אֶלָּא לְצוּרָךְ תְּשֻׁמִּישָׁן - ועיקר תשמישו של סכין לא לחתוך חבלים הוא, אלא לחם ובשר ואוכלין.

(הערה: אף שאסור לסתור דבר שמחובר לקרקע, וכן אסור לקרוע חבל המחובר לכלי גדול מ' סאה - שדינו כסתירת דבר המחובר לקרקע, מכל מקום אין זה סותר ממש, אלא דומה לסותר, שהרי זה כפותח דלת, והוא איסור שבות, וכיון שבין השמשות לא גזרו על כך, לכן עירובו עירוב).

משנה

עירוב שאינו יכול להגיע אליו בשבת, (מחמת איסור או מחמת המציאות)

נְתַגְלֵגְל עִירוּב חוּץ לְתַחוּם [ונמצא שאינו יכול להגיע לעירוב בשבת], נָפַל עָלָיו גֵּל [ונמצא שאינו יכול לאכול את העירוב בשבת, שהרי אסור לפנות הגל (אם צריך לכך מעדר וכדומה, שהוא מלאכה דאורייתא)], או נִשְׂרַף הָעִירוּב, או שֶהִנִּיחַ תְּרוּמָה לְעִירוּב וְנִטְמָאת [ונמצא שאי אפשר לאוכלו, שהרי אסור לאכול תרומה טמאה].

אם זה קרה מִבְּעוֹד יוֹם, אֵינוֹ עִירוּב, שבבין השמשות הוא הזמן שהעירוב מתיר, וכיון שהאוכל לא היה ראוי לאכילה בזמן בין השמשות, אין עירובו עירוב.

אבל אם זה קרה מִשְׁחֻשִׁיכָה, הֲרֵי זֶה עִירוּב, שקניין העירוב הוא בבין השמשות, הואיל שבבין השמשות העירוב היה ראוי לאכילה - שבת, הואיל והותרה, הותרה.

ספק אם כבר מבעוד יום לא היה אפשר להגיע לעירוב, או משחשיכה. דעה א': אין זה עירוב, וגם מביתו אין לו אלפיים אמה לכל רוח

אם סָפַק [מתי נעשה העירוב לא ראוי, מבעוד יום או משחשיכה], רַבִּי מְאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִים: הֲרֵי זֶה חֲמֹר גָּמֵל - כאדם המנהיג חמור וגמל, שמנהיג חמור, החמור הולך ראשון והמנהיג אחריו. והמנהיג גמל האדם הולך ראשון, והגמל אחריו, נמצא שהמנהיג חמור וגמל יחד נמשך לשתי הצדדים:

וכן כאן אנו מסתפקים אם קנה לו עירובו, ושם ביתו, ויש לו אלפיים אמה משם, והפסיד אלפים שמביתו לכל צד,

או שמא לא קנה עירוב, ומביתו יש לו אלפים לכל רוח ולא קנה לעבר עירובו כלום,

ולכן לא הותר לו לטלטל אלא בשטח האמצעי שהוא גם אלפיים אמה לצד ביתו וגם לצד עירובו, אבל לשאר הצדדים לא הותר לו לטלטל, שאם עירוב ביתו קנה, אינו יכול ללכת לצד עירוב 'עירובו', וכן להיפך.

אלפיים אמה תחום עירובו (מזרח)		אלפיים אמה תחום ביתו (מזרח)
סוף אלפיים אמה תחום עירובו, לצד שמאל עירובו (צפון)	עירובו	סוף אלפיים אמה תחום ביתו לצד ימין ביתו (דרום)
אלפיים אמה תחום עירובו (מערב)		אלפיים אמה תחום ביתו (מערב)

דעה ב': ספק עירוב כשר

רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: ספק עירוב כשר.

אמר רבי יוסי אבטולמוס: העיד משום חמשה זקנים על ספק עירוב שפשוט.

גמרא

נתגלגל העירוב לתוך ד' אמות מסוף תחומו

שנינו במשנה: נתגלגל חוץ לתחום אינו עירוב.

אמר רבא: לא שנו אלא שנתגלגל העירוב חוץ לארבע אמות מתחומו, אבל העירוב התגלגל לתוך ארבע אמות מסוף תחומו, הרי זה עירוב, שהרי הנותן עירובו, יש לו ארבע אמות נוספות חוץ לתחומו, שכל התחום הוא כמו ביתו, ויש לו עוד ד' אמות.

שנינו במשנה: נפל עליו גל וכו':

בירוד: האם משנתינו היא דלא כרבי, שהרי לרבי עירובו עירוב, כיון שטלטול האבנים הוא איסור דרבנן, ולא גזרו על שבות בין השמשות

קא סלקא דעתך דאי בעי מציי שקיל ליה - עולה על הדעת לבאר שמדובר באופן שאם הוא רוצה, הוא יכול לקחת את העירוב, אלא שיש בזה איסור מוקצה מצד טלטול האבנים, שהוא איסור שבות (איסור דרבנן).

ואם כך לימא מתניתין - נאמר שמשנתינו היא דלא כרבי, דאי כרבי האמר כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות, וכיון שבין השמשות לא גזרו על שבות, יכול לטלטל את האבנים, ולקחת את העירוב בבין השמשות, אזי עירובו עירוב.

ביאור: משנתנו היא אפילו כדעת רבי, שמדובר שכדי לפנות את הגל, צריך לעשות מלאכה דאורייתא

אפילו תימא כרבי - אפילו אם תאמר שמשנתנו היא כדעת רבי, לא צריכא - לא הוצרכה המשנה לומר שאין עירובו עירוב, אלא באופן דבעי מרא וחקינא - שצריך מעדר וקרדום לפנות את האבנים, וזה אסור משום מלאכת בונה (אם זה בבית) וחורש (אם זה בשדה).

המשנה חידשה שבנפל עליו הגל אינו עירוב (אף שהעירוב נמצא בתוך התחום), וכן חידשה בנתגלגל שאינו עירוב (אף שהעירוב לא מכוסה והרוח יכולה להביא אותו לתחום)

וצריכי - והוצרכה המשנה ללמדנו גם דין נתגלגל חוץ לתחום, וגם דין נפל עליו הגל, דאי תנא נתגלגל, הייתי אומר שרק בזה אינו עירובו עירוב, משום דליתא גביה - משום שהעירוב אינו אצלו, שהרי העירוב התגלגל מחוץ לתחום, אכל נפל עליו גל דאיתיה גביה - שהעירוב נמצא אצלו, שהרי הוא בתוך התחום (אלא שהגל מכסהו), אימא ליהוי עירוב - הייתי אומר, שעירובו יהיה עירוב.

ואי תנא נפל עליו גל, הייתי אומר שרק בזה אין עירובו עירוב, משום דמיכסי - משום שהוא מכוסה, ואין אופן שהעירוב יגיע אליו בשבת. אכל נתגלגל, זימנין דאתי זיקא ומייתי ליה - לפעמים יתכן שתבוא הרוח ותביא אליו את העירוב, אימא ליהוי עירוב - הייתי אומר שזה יהיה עירוב.

צריכא - לכן הוצרכה המשנה להשמיענו שבין בנתגלגל ובין בנפל עליו הגל, אינו עירוב.

שנינו במשנה: או נשרף, תרומה ונטמאת, אינו עירוב.

בירוד: מה החידוש שבנשרף אינו עירוב

מבררת הגמרא: למה לי תנא נשרף - למה התנא הוצרך לומר שבנשרף אינו עירוב, הרי זה פשוט, שהרי אינו בעולם. [עמוד ב]

ביאור: החידוש הוא שרבי יוסי מתיר בספק עירוב, גם באופן שהעירוב נשרף ואינו בעולם, והיינו כשיש ספק מתי נשרף

מבארת הגמרא: המשנה הוצרכה לחדש ולומר שאם העירוב נשרף אינו עירוב, כדי לומר שמה ששינוי שספק עירוב לרבי יוסי הוא עירוב, היינו אף באופן שהעירוב נשרף, ויש ספק מתי הוא נשרף, **לְהוֹדִיעַךָ כַּחַו דְּרַבִּי יוֹסִי**, שרבי יוסי סובר שספק עירוב הרי זה עירוב, אפילו באופן שהעירוב נשרף, ואינו בעולם, אעפ"כ כיון שהוא ספק, הרי זה עירוב.

החידוש בתרומה ונטמאת: שרבי מאיר מחמיר בספק עירוב, אף באופן שהעירוב נמצא כעת בעולם, אלא שהוא נטמא, ויש לו חזקה שהוא היה בתחילה טהור (ויש ספק מתי הוא נטמא)

תָּנָא תְּרוּמָה וְנִטְמְאָת - המשנה הוצרכה לחדש ולומר שתְּרוּמָה וְנִטְמְאָת אינו תְּרוּמָה, כדי שמה ששינוי שספק עירוב לרבי מאיר אינו עירוב, היינו אף שבאופן שהתְּרוּמָה נטמאה ויש ספק מתי היא נטמאה, **לְהוֹדִיעַךָ כַּחַו דְּרַבִּי מְאִיר**, שהוא סובר שאף שהתְּרוּמָה בעולם, ואפשר לומר העמידה על חזקתה שבתחילה היה היתה טהורה, אעפ"כ לא אומרים חזקה כזו להקל, והעירוב אינו עירוב.

שאלה: במשנה מבוואר שרבי מאיר מחמיר בספק עירוב אף שעירוב הוא דרבנן, והרי לגבי טבילה מטומאה דרבנן, סובר רבי מאיר שאם יש ספק, מכריעים לקולא שהוא טהור

שואלת הגמרא: **וְסִבְרָ רַבִּי מְאִיר סְפִיקָא לְחוּמְרָא** - וכי רבי מאיר סובר שבכל ספק דרבנן אנחנו מכריעים לחומרא, כפי שנינו במשנה שספק עירוב אינו עירוב.

וְהִתְנַן - והרי לגבי ספק בטבילה שנינו: **טָמֵא שְׂיָרַד לְטָבוּל, סָפֵק טָבַל, סָפֵק לֹא טָבַל,**

וְאִפִּילוּ טָבַל, סָפֵק טָבַל בְּאַרְבָּעִים סָאָה, סָפֵק לֹא טָבַל בְּאַרְבָּעִים סָאָה, שהיה מקוה לפנינו ונמצא חסר, ואיננו יודעים אם בשעת טבילה היה שלם ואחר כך חיסר, או לא.

וְכֵן שְׁנֵי מְקוּוֹאוֹת, בְּאַחַת יֵשׁ בָּהּ אַרְבָּעִים סָאָה, וּבְאַחַת אֵין בָּהּ אַרְבָּעִים סָאָה, וְטָבַל בְּאַחַת מֵהֶן, וְאֵינוּ יוֹדְעַ בְּאִיזָה מֵהֶן טָבַל, סְפִיקוּ טָמֵא.

בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּטוּמְאָה חִמוּרָה - שניטמא בטומאה המטמאתו מן התורה, כגון באב הטומאה.

אָבַל בְּטוּמְאָה קְלָה - בטומאה דרבנן, כגון שְׁאָכַל אוֹכְלִין טָמְאִין, וְשָׁתָה מִשְׁקִין טָמְאִין, וְהִבָּא ראשו ורובו במים שאובין, או שִׁנְפְּלוּ עַל ראשו וְעַל רֹבּו שְׁלֵשָׁה לֹוגִין מִים שְׁאוּבִין (שהם דברים שרבנן גזרו על העושה דברים אלו שיהיה טמא), **וְיָרַד לְטָבוּל,**

סָפֵק טָבַל, סָפֵק לֹא טָבַל,

וְאִפִּילוּ טָבַל, סָפֵק טָבַל בְּאַרְבָּעִים סָאָה, סָפֵק לֹא טָבַל בְּאַרְבָּעִים סָאָה,

וְכֵן שְׁנֵי מְקוּוֹאוֹת, בְּאַחַת יֵשׁ בָּהּ אַרְבָּעִים סָאָה, וְאַחַת אֵין בָּהּ אַרְבָּעִים סָאָה, וְטָבַל בְּאַחַת מֵהֶן, וְאֵינוּ יוֹדְעַ בְּאִיזָה מֵהֶן טָבַל, סְפִיקוּ טָהוֹר,

רַבִּי יוֹסִי מִטָּמֵא.

והנה סתם משנה רבי מאיר, הרי שתנא קמא במשנה זו, שהוא רבי מאיר סובר שכיון שהטומאה היא דרבנן, הרי ספיקו להקל והוא טהור. וקשה שבמשנתנו רבי מאיר מחמיר בספק עירוב אף שהוא דרבנן.

תשובה: רבי מאיר סובר תחומין דאורייתא, ועל כן הוא מחמיר בספיקן

עונה הגמרא: **קָסְבַּר רַבִּי מֵאִיר תְּחוּמֵינָא דְאִוְרֵייתָא נִינְהוּ** - וספיקא דאורייתא לחומרא.

שאלה: והרי במקום אחר מכואר שלרבי מאיר תחומין דרבנן

שואלת הגמרא: **וְסָבַר רַבִּי מֵאִיר תְּחוּמֵינָא דְאִוְרֵייתָא,**

וְהָא תַנַּן: אִם אֵין יָכוֹל לְהַבְלִיעוּ - מדידת התחומים נעשית בחבל באורך 50 אמה. וכשמודד תחום, והגיע לעמק, אין צריך למדוד את שיפוע הירידה ואת שיפוע העליה, אלא מודד את השטח ישר.

דין זה נאמר רק אם כשמודד את השטח ישר, הרי זה נכנס בחבל שבאורך 50 אמה, אבל אם אינו יכול להבליעו בחבל זה, **בְּזוֹ אָמַר רַבִּי דוֹסְתַאי בְּרַי יִנְאִי מְשוּם רַבִּי מֵאִיר, שְׁמַעְתִּי שְׁמַקְדְרִין בְּהָרִים** - מודדו בחבלים קטנים של ארבע אמות, ואוחזין בו שני בני אדם בשני ראשי החבל, התחתון נותן ראש החבל כנגד לבו, והעליון כנגד מרגלותיו, ולשון מקדרין כמו נוקבין, דמשוה מדת ההר כאילו הוא נקוב במקום מעמד רגלי העליון, ונמצא לבו במקום שרגליו עומדות עכשיו, וכשנותן החבל עכשיו כנגד מרגלותיו הוי ליה כאילו נותן אותו כנגד לבו בקרקע חלקה, כדרך כל המודדין. (עניין זה יבואר יותר בהרחבה בעז"ה להלן).

וְאִי סִלְקָא דְעֵתָא תְּחוּמֵינָא דְאִוְרֵייתָא, מִי מְקַדְרִין,

וְהָא אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בְּרַי אַבְוּה: אֵין מְקַדְרִין לֹא בְּעָרֵי מְקַלְט (שגם תחום העיר 'קולט' את הרוצח שיהיה אסור להורגו), **וְלֹא בְּעֵגְלָה עֲרוּפָה** (כשבא למדוד מה העיר הקרובה אל החלל). **מִפְנֵי שְׁהֵן שֶׁל תוֹרָה,**

ואם רבי מאיר סובר שלגבי תחומין מקדרין, הרי מוכח שהוא סובר שתחומין דרבנן, ואם כן קשה למה פסק בזה שספק עירוב אינו עירוב.

תשובה: רבי מאיר עצמו סובר שתחומין דאורייתא, וכשם רבו אמר שהוא דרבנן

עונה הגמרא: **לֹא קָשְׁיָא, הָא דִידֵיהּ** - זה, מה שרבי מאיר אמר במשנתנו, היא דעת רבי מאיר עצמו, שסובר שתחומין דרבנן. **הָא דְרַבִּי** - מה שרבי מאיר אומר 'שמעתי שמקדרין' היא דעת רבי מאיר בשם רבו, שסובר שתחומין דרבנן,

דִּיקָא נְמִי דְקָתְנִי - כך מדוייק גם ממה ששנינו: **בְּזוֹ אָמַר רַבִּי דוֹסְתַאי בְּרַי יִנְאִי מְשוּם רַבִּי מֵאִיר: שְׁמַעְתִּי שְׁמַקְדְרִין בְּהָרִים,**

מהלשון 'שמעתי', **שְׁמַע מֵינָה**, שאין זו דעת רבי מאיר עצמו אלא שכך שמע מרבותיו, ורבי מאיר עצמו אינו סור כך.

שאלה: כמשנתנו מכואר שרבי מאיר מחמיר בספק דאורייתא (ספק עירוב, שתחומין דאורייתא)

אף שיש חזקה דמעיקרא (שבתחילה העידוב היה ראוי), ובמקום אחר מבואר שרבי מאיר מקיל בספק דאורייתא כשיש חזקה דמעיקרא

וְרַמִּי דְאִוְרֵייתָא אֲדִאוּרֵייתָא לְרַבִּי מֵאִיר - והקשו סתירה בדין ספק בדאורייתא, מדברי רבי מאיר במשנתנו שמבואר שהוא מחמיר בספק תחומין (שתחומין דאורייתא), למקום אחר שמבואר שרבי מאיר מקיל בספק דאורייתא,

דְתַנֵּן, נִגְעַ בְּאֶחָד - באדם אחד בלילה, וְאֵינוּ יוֹדְעֵ אִם [אדם זה שבו הוא נגע] חֵי אִם מֵת,

וְלִמְקַחַר הַשְּׂכִים וּמֵצֵאוֹ מֵת, רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר, שמעמידים אותו על חזקתו, שבתחילה היה חי, וממילא האדם הנוגע בו אינו טמא.

וְחֻכְמִים מְטַמְּאִין אֶת הָאָדָם שֶׁנֶּגַע, שְׁכַל הַטְּמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן, וכיון שמצא אותו למחרת מת, הרי מי שנגע בו (בלילה שלפני זה) טמא.

הרי מבואר שרבי מאיר סובר שאף בספק דאורייתא, כיון שיש חזקה שבתחילה האדם היה חי, אנחנו מעמידים אותו על חזקתו, ואומרים שכשהאדם נגע בו הוא היה חי, ואף שיש בזה ספק, אנחנו אומרים מחמת החזקה שספיקו לקולא.

ומדוע כאן לגבי תחומין לא אומר רבי מאיר שאנחנו מעמידים את העירוב על חזקתו שבתחילה הוא היה ראוי (ולא נתגלגל ולא נשרף וכו'), ואף שיש ספק בדבר, נאמר שספיקו לקולא.

תשובה א': במשנה מדובר שהתרומה ודאי נטמאה מבעוד יום

עונה הגמרא: אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהּ: מִשְׁנֵתָנוּ - במשנה מדובר באופן שְׁהִיָּה עֲלֶיהָ - על התרומה שְׂרָץ כָּל בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת - מתחילתו ועד סופו, שודאי הוא נטמא מבעוד יום, שתחילת בין השמשות מערב שבת הוא, ועל כן רבי מאיר מחמיר בזה.

שאלה על התשובה: אם כן מדוע רבי יוסי אומר בזה שהוא ספק ויש להקל בזה

שואלת הגמרא: אֵי הָכִי - אם כך שמדובר שהוא ודאי נטמא, וכי בְּהָא לִימָא רַבִּי יוֹסִי - באופן כזה יאמר רבי יוסי סָפֵק עִירוּב כְּשֵׁר, הרי אין זה ספק אלא ודאי, ובתחילת המשנה מבואר שאם התרומה נטמאה מבעוד יום, לכולי עלמא אין זה עירוב.

ביאור התשובה: במשנתנו מדובר ששתי עדים אומרים שהתרומה נטמאה מבעוד יום, ושתי עדים אומרים שהתרומה נטמאה משחשיכה, ולכן רבי מאיר מחמיר בזה, (שעל פי העדים אין עירוב, ולכן לא הולכים אחר החזקה דמעיקרא)

רַבֵּה וְרַבִּי יוֹסֵף דְאָמְרִי תְרוּוִיהוּ: הֵכָא בְּשֵׁתֵי כִּיתֵי עֲדִים עֲסָקִינָן, כת עדים אחת אוֹמְרֵת: מִבְּעוֹד יוֹם נְטַמְּאָה, ואין זה עירוב, וְאֶחָת - וכת עדים אחת אוֹמְרֵת: מִשְׁחָשִׁיכָה נְטַמְּאָה, ובזה נחלקו, רבי יוסי סובר שמעמידים את שני העדים שאומרים שנטמאה מבעוד יום, כנגד השני העדים שאומרים שלא נטמאה מבעוד יום, ואין מכריעים על פי העדים שסותרים אלו את אלו, ומעמידים את התרומה על חזקתה הראשונה שכאשר הוא הניח אותה היתה טהורה. ורבי מאיר סבר שבגלל שיש כת שמוציאה מהחזקה, על כן (כיון שהספק הוא דאורייתא) לא הולכים אחרי החזקה, ולכן מכריעים בזה לחומרא.

אבל באופן שאדם נגע באדם בלילה, שאין שם כת שמוציאה מהחזקה (שהרי אין שם עדים שמעידים מתי הוא מת), על כן הולכים אחרי החזקה דמעיקרא, ומעמידים את האדם בחזקתו שהיה טהור, ואין הולכים אחרי שעת מציאתו (שמצאו טמא), והנוגע בו טהור.

תשובה ב': גם אם המשנה לגבי נגע באחד בלילה מדברת שיש שתי כתי עדים שסותרים זה את זה (מתי האדם מת) הנוגע טהור, שיש שתי חזקות לטהר את האדם (חזקה שהאדם היה חי, וחזקה שהנוגע היה טהור). ואין זה כמשנתינו שיש רק חזקה אחת לטהר את העירוב (חזקה שהתרומה היתה טהורה), ולכן אין העירוב כשר

(דף 91) **רְבָא אָמַר**: גם אם בדין הנוגע באחד בלילה יש שני כיתי עדים חלוקות אחת אומרת קודם שנגע בו מת, ואחת אומרת עכשיו מת, אעפ"כ רבי מאיר מטהר בזה, שהרי **הָתָם, תְּרֵי חֲזָקֵי לְקוּלָּא** - את שתי העדים מעמידים זה כנגד זה, והם סותרים אלו את אלו, ואין מכריעים על פי דבריהם, ויש שם שתי חזקות לקולא, א. העמד מת על חזקתו ראשונה, שבתחילה היה חי. ב. העמד נוגע על חזקתו ראשונה, שבתחילה היה טהור. ועל כן אנו מכריעים שהנוגע טהור, שיש שתי חזקות לטהרו.

וְהֵכָא - וכאן במשנתינו, **חֲדָא חֲזָקָה לְקוּלָּא** - יש חזקה אחת לקולא, שיש לומר העמד תרומה על חזקתה, ומשום חזקה אחת לא מריעים את דברי העדים, שאין סומכים על חזקה אחת במקום 'תרי ותרי' (שתי עדים הסותרים זה את זה), ולכן הולכים לחומרא, שהתרומה נטמאה מבעוד יום, ואין זה עירוב.

יום שני כה אלול תש"פ

עירובין דף לו

רְבָא אָמַר: הָתָם, תְּרֵי חֲזָקֵי לְקוּלָא. וְהָכָא, חֲדָא חֲזָקָה לְקוּלָא. [התבאר בדף הקודם].

שאלה: במשנתנו רבי יוסי סובר שספק עירוב כשר, ובמשנה במסכת מקוואות רבי יוסי סובר שספק טבל, טמא

שואלת הגמרא: קְשִׁיָא דְרַבִּי יוֹסִי אֲדַרְבֵי יוֹסִי, רבי יוסי סובר במשנתנו שספק עירוב כשר, אף שתחומין דרבנן. ולגבי ספק טבל סובר רבי יוסי שספק טבל, טמא, אף בטומאה דרבנן.

תשובה: רבי יוסי מחמיר בטומאה, כיון שעיקרה מהתורה

אָמַר רב הונא בר חנינא: שְׁאֵנִי טוּמְאָה הוֹאִיל וְיֵשׁ לָהּ עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה.

הואיל ויש לה עיקר מן התורה - דיש טומאה מן התורה, ויש להחמיר בספק טבילתה, להכי אחמור רבנן אף בספק טבילת טומאה דרבנן, דלא לית לזולתי בספק טבילת טומאה דאורייתא:

שאלה: והרי גם שבת מדאורייתא

שְׁבֵת נְמִי דְאֻרִייתָא היא.

שבת נמי דאורייתא היא - אתחומין פריך, למימר דתחומין דאורייתא, וכו' עקיבא במסכת סוטה (ל, ב):

תשובה א': רבי יוסי סובר שתחומין דרבנן

קָסְבַר רַבִּי יוֹסִי תַחֲוּמִין דְרַבְנָן.

ומשני קסבר ר' יוסי תחומין דרבנן - ומשום דלא ליתו לזולתי בשאר ספיקות דמלאכת שבת ליכא למיגזר, דלא דמו מלאכות לתחומין, אבל טומאות דמו להדדי:

תשובה ב': המשנה במקוואות היא דברי רבי יוסי עצמו (שהוא מחמיר בספק דרבנן). המשנה כאן היא דברי רבי יוסי בשם רבו

וְאִיבְעִית אִימָא, הָא דִּינִידָה - זוה, המשנה במקוואות הם דברי רבי יוסי עצמו, שהוא מחמיר בספק דרבנן, ולכן הוא אומר שספק טבל, טמא. הָא דְרַבִּינָה - זוה, המשנה כאן, אינה דברי רבי יוסי עצמו, אלא דברי רבי יוסי בשם רבו, שהוא מחמיר בספק דרבנן, ולכן הוא אומר שספק עירוב כשר.

הגמרא מביאה דיוק במשנה שמשנתנו אינה מדברי רבי יוסי עצמו, אלא רבי יוסי בשם רבו: דִּיקָא נְמִי דְקַתְנִי - כך מדויק גם ממה ששינונו במשנה: אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֲבָטוּלְמוֹס הָעִיד מְשׁוּם חֲמִשָּׁה זְקָנִים, שְׁסָפֵק עִירוּב כָּשֶׁר, שְׁמַע מֵינָה, שזה מדברי רבי יוסי בשם רבו אבטולמוס.

תשובה ג': רבי יוסי מחמיר בספק טבילה, מפני שמעמידים את הטמא על חזקתו, שהיה טמא

רְבָא אָמַר: הָתָם - שם במשנה במקוואות, הֵינֵנו טַעְמָא דְרַבִּי יוֹסִי שְׁפוּסָק בִּסְפֵק טַבֵּל, שהרי

הוא טמא, מפני שאומרים: **הַעֲמֵד טָמֵא עַל חֻזְקָתוֹ, וְאֵימָא לֹא טָבֵל**, שהחזקה דמעיקרא הוא שהטובל היה טמא, ולכן מספק אין מוציאים אותו מחזקת טומאתו. אבל במשנתנו יש חזקה לקולא שאפשר לומר העמד תרומה על חזקתה שהיתה טהורה בתחילה (ויש גם חזקה לחומרא, העמד אדם על חזקת תחום ביתו, ונאמר שלא עירב), וכיון שיש ספק, ויש חזקה להקל, אנו מכריעים לקולא.

שואלת הגמרא: מדוע הינך מכריע על פי חזקת טומאת הטובל, **אֲדַרְבָּהּ, הַעֲמֵד מְקָהָ עַל חֻזְקָתוֹ**, שהמקוה היה מתחילה כשר, **וְאֵימָא** - ותאמר המקוה **לֹא חָסֵר**.

עונה הגמרא: מדובר **בְּמְקָהָ שְׁלֹא נִמְדָד** מתחילתו ולא עמד בחזקת כשרות.

כרייתא בדעת רבי יוסי שספק עירוב כשר, כשיש חזקה דמעיקרא שהעירוב היה טוב

תְּנִינָא, כִּיצַד אָמַר רַבִּי יוֹסִי סָפֵק עִירוּב כְּשֵׁר,

עִירֵיב בְּתְרוּמָה טְהוּרָה וְנִטְמַאת מִשְׁהִנִּיחָה שָׁם,

סָפֵק מִבְּעוּד יוֹם נְטִמָּאת, סָפֵק מִשְׁחִשִּׁיכָה נְטִמָּאת,

וְכֵן בְּפִירוֹת של טבל, **סָפֵק מִבְּעוּד יוֹם נִתְקַנּוּ** לאחר שהניחן שם. **סָפֵק מִשְׁחִשִּׁיכָה נִתְקַנּוּ**, ולא קנה עירוב.

זה הוא **סָפֵק עִירוּב כְּשֵׁר**, שבספק אם התרומה נטמאה - מעמידים את התרומה על חזקתה שהיתה טהורה. (ובטבל שפסק מתי נתקנו - הגמרא מקשה להלן שהרי חזקתו לא מתוקן).

המשך דברי רבי יוסי: אם הספק נולד בעירוב, לפני שהניחו, ספיקו לחומרא שאין זה עירוב טוב

אָבֵל עִירֵיב בְּתְרוּמָה, סָפֵק טְהוּרָה, סָפֵק טָמְאָה, שְׁקוּדִים שֶׁהִנִּיחָה שָׁם נוֹלַד לֵה סָפֵק וְלֹא הִיא שָׁם חֻזְקַת הַכֶּשֶׁר עִירוּב מֵעוֹלָם,

וְכֵן בְּפִירוֹת, סָפֵק נִתְקַנּוּ, סָפֵק לֹא נִתְקַנּוּ, אֵין זֶה סָפֵק עִירוּב כְּשֵׁר.

כירוד בכרייתא: מדוע בפירות טבל שספק אם נתקנו, אין מעמידים על החזקה דמעיקרא שהפירות לא היו מתוקנים

שואלת הגמרא: **מֵאִי שְׁנָא תְרוּמָה דְרִישָׁא סָפֵק מִבְּעוּד יוֹם נִיטְמָא סָפֵק מִשְׁחִשִּׁיכָה דְאָמַר הַעֲמֵד תְרוּמָה עַל חֻזְקָתָה וְאֵימָא טְהוּרָה הִיא,**

פִירוֹת נִמְי סָפֵק מִבְּעוּד יוֹם נִתְקַנּוּ סָפֵק מִשְׁחִשִּׁיכָה, הַעֲמֵד טָבֵל עַל חֻזְקָתוֹ - שהיו בחזקת טבל, **וְאֵימָא לֹא נִתְקַנּוּ.**

ביאור: בכרייתא לא מדובר בפירות טבל, אלא בפירות מתוקנים שספק אם נדמעו, והחזקה הראשונה שזה לא היה מדומע

עונה הגמרא: **לָא תִימָא, סָפֵק מִבְּעוּד יוֹם נִתְקַנּוּ, אֲלֵא אֵימָא סָפֵק מִבְּעוּד יוֹם נְדָמְעוּ סָפֵק מִשְׁחִשִּׁיכָה, נְדָמְעוּ** - חולין הוו מעיקרא מתוקנין, ונפלה בהן תרומה ונדמעו, ותנא זה סבר

כסומכוס שאין מערבין לישראל בתרומה, הלכך, אם מבעוד יום נדמעו אין זה עירוב, ומעמידים על חזקה ראשונה שלא היה מדומע.

ספק: יש לפניו שתי ככרות, אחת טמאה ואחת טהורה, ואומר 'עירבו לי בטהורה', אם זה עירוב כיון שיש כאן תרומה אחת טהורה, או שאין זה עירוב שלא יודע מה היא התרומה הטהורה

בְּעֵא רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק מֵרַב הוֹנָא: הָיוּ לְפָנָיו שְׁתֵּי כִכְרוֹת [של תרומה] אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, וְהַנִּיחוּם שְׁתֵּיהֶן יַחַד בְּסוּף הַתְּחוּם, וְאָמַר: עִירְבוּ לִי בְּטְהוֹרָה בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָיָא, מַהוּ.

תִּיבְעֵי לְרַבִּי מְאִיר,

תִּיבְעֵי לְרַבִּי יוֹסִי,

תִּיבְעֵי לְרַבִּי מְאִיר, עַד כָּאֵן לָא קָאָמַר רַבִּי מְאִיר הֵתֵם שֵׁם בְּמִשְׁנַתֵּינוּ שֶׁסֶפֶק תְּרוּמָה טְמֵאָה, אֵינּוּ עִירוּב דְּלִיכָא טְהוֹרָה - שְׁאִין שֵׁם תְּרוּמָה שְׁהִיא וּדְאֵי טְהוֹרָה, שְׁהֵרִי יִתְכַן שֶׁמִּבְעוּד יוֹם נִטְמָאת, אַבְל הֵכָא הָא אֵיכָא טְהוֹרָה - כֵּאֵן הֵרִי יֵשׁ תְּרוּמָה וּדְאֵי טְהוֹרָה, שְׁהֵרִי הֵנִיחַ גַּם תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְלִכְּן הֵרִי זֶה עִירוּב,

או דילמא, אפילו לרבי יוסי, לא קאמר במשנתנו שהרי זה עירוב, אלא הֵתֵם דָּאֵם אֵיתָא דְּהִיא טְהוֹרָה יָדַע לָהּ - אֵלָא שֵׁם, שֶׁאֵם הַתְּרוּמָה טְהוֹרָה, הֵרִי יָדַע מַה הִיא, שְׁהֵנִיחַ רַק אַחַת, וְאֵם הִיא טְהוֹרָה יוֹדַע שְׁזוּ הִיא, וְזוּ הִיא סְעוּדָתוֹ, וּמִשּׁוּם סֶפֶק טוּמְאָה - הָעִירוּב לֹא נִפְסַל, שֶׁמִּעֲמִידִים אֵת הַתְּרוּמָה עַל חִזְקָתָה שְׁהִיתָה טְהוֹרָה, אֶבְל הֵכָא הָא לֹא יָדַע לָהּ - אַבְל כֵּאֵן שְׁהֵנִיחוּ שְׁתֵּי תְּרוּמוֹת, שֶׁאֵחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, הֵרִי לֹא יוֹדַע מַהִי סְעוּדָתוֹ, שְׁאֵינּוּ יוֹדַע מַה הִיא הַטְּמֵאָה וְמַה הִיא הַטְּהוֹרָה.

פשיטת הספק: אין זה עירוב שאין כאן סעודה הראויה מבעוד יום

אָמַר לִיָּה רַב הוֹנָא: בֵּין לְרַבִּי יוֹסִי בֵּין לְרַבִּי מְאִיר, אֵין זֶה עִירוּב, שְׁהֵרִי בְּעֵינָן - צְרִיךְ סְעוּדָה הֶרְאוּיָה מִבְּעוּד יוֹם וְלִיכָא - וְאֵין כֵּאֵן סְעוּדָה הֶרְאוּיָה, שְׁהֵרִי לֹא יוֹדַע מַה הִיא הַתְּרוּמָה הַטְּהוֹרָה, (וְאֵין זֶה כְּמִשְׁנַתֵּינוּ שֶׁבְּתַחֲלִילָה הִיָּה סְעוּדָה הֶרְאוּיָה וְאַחַר כֵּךְ נוֹלַד בַּהּ סֶפֶק).

ספק א': עירב בכיכר ואמר: היום היא חולין ומחר הוא קודש, ונמצא שבכין השמשות הוא ספק האם זה חולין או קודש, האם זה עירוב או לא

בְּעֵא מִיָּנִיָּה רַבָּא מֵרַב נַחֲמָן, הֵנִיחַ כִּכְרָא לְעִירוּב, וְאָמַר: כְּפָר זֶה הַיּוֹם חוֹלִין וּלְמָחָר קֹדֶשׁ (הַקֹּדֶשׁ), וְאָמַר: עִירְבוּ לִי בְּזֶה, מַהוּ, הוּאִיל וּבֵין הַשְּׁמִשּׁוֹת סֶפֶק הוּא, חֵישְׁינן שְׁמַא קוּדֵם קִנִּית עִירוּב חַל עֲלֵיהּ הַקֹּדֶשׁ, וְאֵין מִעֲרַבִּין בְּהַקֹּדֶשׁ, או לֹא אִמְרִינן הַכִּי:

פשיטת הספק: הרי זה עירוב

אָמַר לִיָּה רַב נַחֲמָן: עִירוּבוּ עִירוּב.

ספק ב': עירב בכיכר ואמר: היום היא קודש ומחר הוא חול, ונמצא שכבין השמשות הוא ספק האם זה חולין או קודש, האם זה עירוב או לא

הניח ככר ואמר: היום קדש ולמחר חול, ואמר עירבו לי בזה מהו, היום תהא קודש ולמחר תהא חול - על מעות שיש לי בבית, מהו, מי אמרינן כי מטא בין השמשות נפק ליה מקדושתיה וקנה עירוב, או לא:

פשיטת הספק: אין זה עירוב

אמר ליה רב נחמן: אין עירובו עירוב.

בירור: מה ההבדל בין ספק א' לספק ב'?

שאל רבא: מאי שנא, הא בין השמשות ספיקא הוא, מאי שנא הכא לקולא והכא לחומרא.

ביאור: בכל ספק משאירים אותו על החזקה הראשונה, ובספק א' בתחילה הוא היה חול, ולכן עירובו עירוב. בספק ב' בתחילה הוא היה קודש, ולכן אין עירובו עירוב

אמר ליה רב נחמן לכי תיכול עליה כורא דמלחא - לכשתמדוד כור של מלח על דבר זה ותתנהו לי, אומר לך טעמו, וכך הוא הביאור:

היום חול ולמחר קדש, ובין השמשות דקניית עירוב ספיקא הוא, מספיקא לא נחתא ליה קדושה, לא תפקיה ממילתיה קמייתא.

היום קדש ולמחר חול, מספיקא לא פקעא ליה קדושתיה מיניה.

תנן התם, לגין טבול יום שמלאו מן החבית של מעשר טבל, ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשוך, דבריו קיימין.

ואם אמר: עירבו לי בזה, לא אמר כלום

אמר רבא: זאת אומרת סוף היום קונה עירוב, [עמוד ב] דאי סלקא דעתך תחילת היום קונה עירוב, אי אמר עירבו לי בזה, אמאי לא אמר כלום.

אמר רב פפא: אפילו תימא תחילת היום קונה עירוב, בעינן סעודה הראויה מבעוד יום וליכא.

משנה

תנאי בעירוב

מתנה אדם על עירובו, - מניח אדם שני עירובין, אחד לסוף אלפים למזרח ביתו ואחד לסוף אלפים אמה למערב ביתו, ומתנה ואומר: אם באו גוים מן המזרח, וצריך אני לברוח מפניהם,

עירובי למערב, יקנה לי עירובי שבמערב, ויהיו לי במערב ביתי ארבעת אלפים אמה, אף על גב דלא אתו עד למחר אמרינן יש ברירה, דבין השמשות קנה לו עירובו דאיך גיסא:

מן המערב עירובי למזרח,

אם באו לְכָאן וּלְכָאן, לְמַקּוּם שְׂאֲרָצָה אֵלֶיךָ

לא באו לא לְכָאן וְלֹא לְכָאן, הֲרִינִי כִּבְנֵי עִירֵי הֲרִינִי כִּבְנֵי עִירֵי - אלפים מעירי לכל רוח, ואין צריך להשתכר כאן ולהפסיד כאן:

אם בא חֲכָם מִן הַמְּזֻרָח, עִירוּבֵי לְמִזְרָח. בא חכם למזרח - חוץ לתחום עירי, ורוצה אני ללמוד תורה מפיו ועכשיו איני יודע לאיזה צד יבא, ולמחר אשמע מבני אדם הבאים משם לכאן על ידי עירוב:

מִן הַמְּעַרְב, עִירוּבֵי לְמַעְרָב.

בֹּא לְכָאן וּלְכָאן, לְמַקּוּם שְׂאֲרָצָה אֵלֶיךָ.

לֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן, הֲרִינִי כִּבְנֵי עִירֵי.

רבי יהודה אומר: אם היה אחד מהן רבו, הולך אצל רבו. ואם היו שניהן רבותיו, לְמַקּוּם שְׂרִירָה יֵלֶךְ - אם באו לכאן ולכאן, ואחד מהן רבו ילך אצל רבו ולא אצל חכם, דקים לן בגוויה דבשעת קניית עירוב דעתיה למקני ליה ההוא עירוב דלצד רבו, ומיהו, איהו הוא דלא ידע לאיזה מן הצדדין יבא, והשתא דידע להתם ליזיל:

גמרא

כי אתא רבי יצחק תני איפכא, פולח מתניתין קשיא, גוים אגוים קשיא חכם אַחֲכָם. גוים אגוים לֹא קְשִׁיָא הָא בְּפִרְהֶגְבָּנָא הָא בְּמַרְי דְּמִתָּא. חֲכָם אַחֲכָם לֹא קְשִׁיָא, הָא בְּמִוֹתֵיב פִּירְקֵי הָא בְּמַקְרֵי שְׁמַע. רבי יהודה אומר אם היה אחד מהן וכו': וְרַבְּנָן זִימְנִין דְּנִיחָא לִיה בְּחִבְרִיה טְפִי מְרַבִּיה. אָמַר רב ליתא למתניתין מדתניו איז דתניו רבי יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד אלא אם (כן) בא חכם למזרח עירובו למזרח ואם בא חכם למערב עירובו למערב אבל לְכָאן וּלְכָאן לֹא. מאי שְׂנָא לְכָאן וּלְכָאן דְּלֹא דָאִין בְּרִירָה לְמִזְרָח לְמַעְרָב נְמִי אִין בְּרִירָה. אָמַר רבי יוחנן וכבר בא חכם. אדרבה ליתא לדאיו ממתניתין. לֹא סְלִיקָא דְעִתְדָּא דְהָא שְׁמַעִינָן לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה דְלִית לִיה בְּרִירָה דְתַנְּנָן הַלּוֹקֵחַ יִין מִבֵּין הַכּוֹתֵימ [יתבאר בדף הבא].

מהדורה זו מתייחדת בהגשת דברי הגמרא באופן שהלומד מקבל באופן ברור את ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא, השיטות והראיות.
 בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד, מסוכמת במוחו ובליבו.
 הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.
 הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר הז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".
 מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה והאותיות המאירות הם האבן השואבת ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
 a0533129507@gmail.com

בס"ד
 ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]
 במס' 036171111 - קול הלשון
 ולהקיש * 70 - 700

			
9771565598004		37	
09/09/2020	כ' אלול תש"פ	גמרא ופירושה	